

Utdanning

Januar

nr 1, 13.01, 2023

Kjemper for å stå i jobb

Kelly (55) ble korona-syk for over to år siden. Nå frykter hun at hun må gi opp jobben som barnehagelærer.

INNHOOLD

Fortsatt tungt to år etter

Barnehagelærer Marianne Falla fikk covid i desember 2020. Fortsatt orker hun bare å jobbe i 30 prosent stilling.

24

Kamera går!

Anne Jorunn Polden filmer deler av undervisningen sin ved Stavanger katedralskole. Det er en del av et forskningsprosjekt om samhandling mellom lærere og elever.

28

Båtbygging og kameratskap

Bygging av trebåter og formidling av kunnskaper står sentralt for pensjonistgjengen på Isegran i Fredrikstad.

18

Tester ut nye vurderingsformer

Mæla ungdomsskole i Skien prøver ut nye måter der elevene kan vise hva de har lært.

8

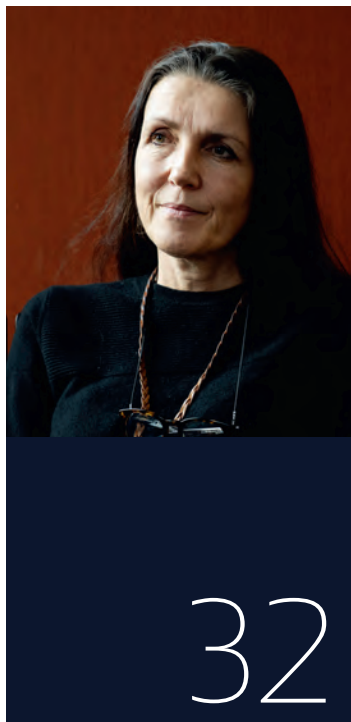
Å bygge et land

Fagbevegelsen er en av hjørnesteinene i folkestyret. Uten reell streikerett kastreres den, skriver Trond Hofvind i kronikken.

Rektor tok tak i russefeiringen

Rektor Ingunn Folgerø fikk nok av drøye knuteregler og andre russeeksesser. Nå mener hun årets feiring ser mer lovende ut.

LEDER

Nytt år – men mange spørsmål består

I februar i fjor skrev vi om barnehagelærerne Marianne Falla og Kelly Hunter. Begge hadde vært sykemeldt i over ett år etter korona-sykdom. Nå har vi møtt de to igjen: Plagene er fortsatt store. Begge jobber fremdeles redusert. Og nå som korona-smitten øker igjen, kan de ikke la være å lure: Er det farlig om de blir smittet på nytt?

I min leder til fjorårets februar-utgave etterlyste jeg svar på hvilke konsekvenser pandemien har hatt for ansatte i skoler og barnehager. Den gangen kunne ikke FHI si noe om senfølger etter covid er mer utbredt i noen yrkesgrupper. Det kan de fortsatt ikke.

Korona-kommisjonen slo riktignok fast at ansatte i skoler og barnehager burde vært prioritert for vaksine tidligere, men det var av hensyn til barn og unge. Kommisjonen verken nevner, eller etterspør, hvilke konsekvenser smitteverntiltak og vaksinebestemmelser hadde for de ansatte.

Ingen har svart på om trafikklysmodellen var god nok heller. På tross av at mange lærere advarte om at den ikke fungerte i trange klasserom, er det fortsatt den modellen som skal iverksettes om smittetiltak skulle bli nødvendig igjen.

Og på tross av at forskere har påvist at koronaviruset sprer seg i lufta – og at dårlig inneklimate betyr mer smitte, er det ingen som snakker om slike tiltak i norske skoler. I andre land bruker myndighetene milliarder og innfører påbud om CO₂-målinger. I Norge stilte Venstres Abid Raja ett spørsmål om temaet i Stortinget i høst. Så ble det stille igjen.

Det kan virke som vi bare vil glemme de siste tre årene. Men det gjør oss ikke bedre rustet til neste gang. Det sikrer ikke lærerne et forsvarlig arbeidsmiljø.

I 2023 bør vi få svarene vi aldri fikk i fjor.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

POLITIATTEST I BARNEHAGER

Foto: Paal Svendsen

Brenna vurderer å endre reglene

Kravene til politiattest for ansatte i barnehagene kan bli skjerpet.

Dersom ny opplæringslov medfører endringer i reglene om politiattest i skolen, vil statsråden vurdere å gjøre tilsvarende endringer for barnehagene.

Tekst: Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Opplæringslovutvalget foreslo i 2019 at en del voldslovbrudd som ikke kommer frem i dag, frihetsberøvelse, tvang, kjønnslemlestelse, brudd på taushetsplikten og brudd på avvergingsplikten, skulle omfattes av en politiattest. Regjeringen tar sikte på å legge frem forslag til ny opplæringslov for Stortinget i løpet av våren.

«Dersom det blir gjort endringer i reglene om politiattest på skoleområdet, vil jeg vurdere å gjøre tilsvarende endringer i reglene om politiattest på barnehageområdet», skriver kunnskapsminister Tonje Brenna (A) i et svar til stortingsrepresentant Himanshu Gulati (Frp). Gulati har spurt statsråden hva som er status for endringen av reglene ved framvisning av politiattesten ved ansettelse i barnehager og skoler.

Gulati skriver at Stortinget i november 2020 vedtok enstemmig et representantforslag fra Fremskrittspartiet, hvor Stortinget ba regjeringen fremme forslag om endring av reglene om politiattest ved ansettelse i barnehager og skoler,

slik at politiattesten viser flere lovbrudd.

«I oktober i år sendte Foreldreutvalget for barnehager (FUB) et brev til Barne- og familiedepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet der de understreker behovet for regelendringer knyttet til politiattest for ansatte i barnehage og skole. Denne høsten har det igjen dukket opp saker der barnehageansatte er siktet for overgrep mot barnehagebarn, blant annet i Bergen», skriver Frp-representanten i det skriftlige spørsmålet til kunnskapsministeren.

Brenna svarer at hun er opptatt av at alle barn i barnehagen og elever i skolen i Norge skal ha en trygg og god barnehage- og skolehverdag, og foreldre skal være trygge på at barna tas hånd om av ansatte som er egnet til jobben.

«Jeg gjør representanten oppmerksom på at Opplæringslovutvalget i NOU 2019: 3 Ny opplæringslov foreslo å utvide hvilke straffbare forhold som skal komme frem på en politiattest i skolen», skriver Brenna i sitt svar.

Nye regler for private barnehager

1. januar trådte endringene i barnehageloven i kraft.

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

I juni 2022 vedtok Stortinget flere endringer i barnehageloven. Disse trådte i kraft ved årsskiftet i år.

Nå skal hver private barnehage være et såkalt selvstendig rettssubjekt, som betyr at de må være registrert som et eget selskap med eget regnskap. Målet er at det skal være enklere å følge pengestrømmen i de private barnehagene.

Det nye kravet om å registrere seg som eget selskap skal i første omgang ikke gjelde for barnehager med færre enn 30 barn.

Den nye barnehageloven sier også at barnehager som hovedregel ikke skal drive eller eie annen virksomhet i samme rettssubjekt som barnehagedriften og innebærer en meldeplikt for private barnehager ved nedleggelse, eierskifte eller andre organisatoriske endringer.

Ill.: Tone Lieng

MYE LESING PÅ SAMME NIVÅ GIR RESULTATER

www.arbeidmedord.no

DYRENE I SKOGEN SNAKKER

3. og 4. trinn

Ypperlig for
lese- og
skrivekurs

BM og NN
Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

ALLE MÅ LESE MYE 1-5

1. og 2. trinn.

God lesestart

- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6

1.-4. trinn

**Skap
skriveglede**
- To nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8

1.-3. trinn

Motiverende
bøker for
leseopplæringen

Lyder, bokstaver
og leseforståelse

BM og NN
Pris pr. bok kr 70,-

15 LETTLESTBØKER

1.-7. trinn

3 oppgave-
samlinger

Lese- og
skrivekurs

BM og NN. Pris 65,- pr. bok.
Oppgaves. 560,- pr. stk. + mva. Kop. or.

SIRKELSERIEN 1-10

5.-7. trinn

2 oppgave-
samlinger

Lese- og
skrivekurs

BM og NN. Pris 65,- pr. bok.
Oppgaves. 560,- pr. stk. + mva. Kop. or.

LESESTRATEGI 1-4

Brukes på 4.-10. trinn

Mange lese-
strategier for
god læring

3 nivå
Fagtekster

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LESEØVING 1 OG 2

1.-4. trinn

Effektiv
lesetrening
om dyr

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

REPETERT LESING

1. -10. trinn.

Effektiv
lesetrening
To nivå

Salgssuksess

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LYDLEK

Gi alle en god lesestart!

Lekbetont
opplegg

Språklydene

5 permer + spillutstyr
kr 2 800,- + mva. Kop. or.

OPPGAVEMIKS

5.-10. trinn, vgs, vo.

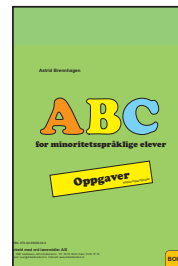

72 artikler
Grammatikk
Rettskriving
Språktrening

Engelsk

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

ABC FOR MINORITETSPRÅKLIGE

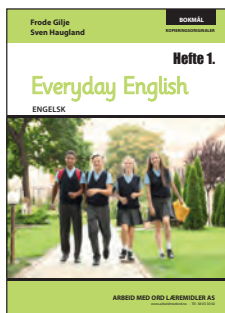

Lese og skrive-
trening på et
grunnleggende
nivå

BM og NN. Arbeidshefte kr 110,-
Oppgaveperm kr 800,- + mva. Kop. or.

EVERYDAY ENGLISH 1-4

5.-10. trinn

- * Innlæring av dagligdagse uttrykk
- * 40 emner a 3 sider. To nivå
- * Varierte treningsoppgaver
- * Passer best på 5.-10. trinn
- * Tilpasset opplæring
- * Digital utgave

BM og NN. Pris pr. hefte kr 560,- + mva.
Kop. or.

NYHET!

LES, TEGN OG FARG

Enkelt og lærerikt hefte for 2. og 3. trinn

- * Lesetrening
- * Studieteknikk
- * Begreper
- * Tekster til alfabetet
- * To nivå
- * Flott for min.språklige

BM og NN. Inkl. digital utgave.
Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

NYHET!

UKENYTT

5.-10. trinn

41 utgivelser hvert skoleår
Følger skoleåret

Nyhetsquiz!

BM og NN
Årsab. kr 1460,- + mva.
1/2 årsab. kr 790,- + mva.

ARBEID MED ORD

DIGITALE UTGIVELSER AV DE FLESTE HJELPEMIDLENE
www.arbeidmedord.no

Tlf.: 380 33 002 Epost: sven@arbeidmedord.no

NY PODKAST

Lærer Bjørn har vært med på sitt livs største dugnad

En sein kveld i mars i fjor sa Bjørn Lende ja til noe han ikke ante rekkevidden av. Det ble starten på den lengste dugnaden i livet hans.

Tekst: Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

I podkasten «Da flyktningene kom til Ålgård» forteller lærer Bjørn Lende om dugnaden han har vært med på. Den engasjerte læreren og bonden har drevet med frivillig arbeid hele livet, men da han i mars i fjor fikk en tekstmelding fra en bekjent, tok det helt av.

– Jeg var ute i fjøset og holdt på da jeg fikk meldingen, sier Bjørn Lende i podkasten.

Tekstmeldingen var fra en han kjenner fra nabolaget på Jæren. Hun lurte på om Bjørn kunne hjelpe til med å huse flyktninger fra Ukraina. Bjørn er lærer på Vinterlandbruksskolen på Jæren. Han

driver en egen gård og har vært med på å starte en privat, kristen skole. Likevel tok han seg tid til en kjempedugnad.

Svaret fra Bjørn preget hele 2022, både for Bjørn, Gjesdal kommune og for nærmere 70 ukrainere. Kvinner, barn, ungdommer og noen menn fikk bo gratis på et hotell som Bjørn var styreleder for. En hel gjeng med hjelpere fra Jæren har gjort det mulig. Men det har vært mye jobb for Bjørn også.

– Har du noen gang angra på at du sa ja?

– Nei, det har jeg ikke. Nei, nei, ikke tale om, sier Bjørn Lende.

Ukast er en ny podkast fra Utdanningsnytt

– Ukast er vår nye satsing med podkast i dokumentar-format, hvor vi lar kildene våre fortelle sine egne historier, med egne ord og sin egen stemme, sier ansvarlig redaktør i Utdanning og Utdanningsnytt, Kaja Mejlbo.

Den første serien Ukast presenterer historien om hvordan 15 år gamle Karina flyktet fra skole 46 i den ukrainske storbyen Dnipro, til Rogaland og Gjesdal ungdomsskole. Serien heter «Da flyktningene kom til Ålgård», og er i tre episoder.

– Utdanningsnytt laget i sommer en sak om hvordan ukrainske barn og unge har det i skoler

og barnehager i Norge. Karina fortalte da hvordan hun kom til Norge, og den historien var så spennende at vi bestemte oss for å la henne og de som hjalp henne fortelle den selv, sier Mejlbo.

Ukast skal etter planen presentere flere dokumentarer i år, men har også planer for andre formater.

Foto: Aleksandra Onyschenko

Bjørn Lende med ukrainske Sanya på armen. Sanya og moren er to av de nærmere 70 flyktningene som har bodd på hotellet på Ålgård.

– Vi ser på mulighetene for å lage flere prate-podkaster, intervjuer og andre serier også, sier Mejlbo.

Ukast finner du på Utdanningsnytt.no, på Spotify, SoundCloud og andre steder du lytter til podkaster.

Regjeringen vil begrense britiske læreres streikerett

Den britiske regjeringen vil foreslå et forbud mot streiker som lammer viktige samfunnsfunksjoner.

For tiden pågår en rekke streiker i transportsektoren og helsevesenet i Storbritannia. Nå vil statsminister Rishi Sunak ha en lovendring som skal sikre at streiker i disse sektorene, i tillegg til undervisningssektoren,

brannvesen og grensekontroll, ikke lenger skal kunne lamme sentrale og livsviktige deler av samfunnet, skriver The Times. Ifølge forslaget skal samfunnskritiske sektorer sørge for et minimumstilbud selv under streik.

Fagforeningene har allerede varslet at de vil ta et slikt streikeforbud til retten, melder NRK.

SVERIGE

Svenske lærere danner nytt storforbund

Lärarförbundet + Lärarnas Riksförbund = Sveriges Lärare

Tekst: Ståle Johnsen | sj@utdanningsnytt.no

1. januar 2023 fikk svenske lærere nytt stort fagforbund, Sveriges Lärare. Det blir landets største akademikerforbund med over 300.000 medlemmer som arbeider innen undervisning på alle nivåer, fra barnehage til høyere utdanning.

Det var i mai 2022 Sveriges to største fagforeninger for lærere, Lärarförbundet og Lärarnas Riksförbund, besluttet å danne et nytt fellesforbund for lærere og studie- og yrkesveiledere.

Johanna Jaara Åstrand fungerer som leder frem til 31. juli 2023, da formannskapet overføres

til Åsa Fahlén frem til kongressen i 2024, som skal velge forbundspresident og forbundsstyre for Sveriges Lärare.

Sveriges Lärare har i dag et felles forbundsstyre, bestående av de tidligere forbundsstyrene i Lärarförbundet og Lärarnas Riksförbund, frem til kongressen våren 2024.

To av Sveriges fagforeninger for skoleledere har også fusjonert, og 1. januar oppstod forbundet Sveriges Skolledare, med om lag 17.000 medlemmer.

Foto: Patrick Miller / Sveriges Lärare

Lederne for de to tidligere forbundene, Åsa Fahlén (til venstre) og Johanna Aastrand, skal veksle på å lede den nye organisasjonen fram til 2024.

ULLENSAKER
KOMMUNE

Vi har ledige lærerstillinger ved våre barne- og ungdomsskoler.

I Ullensaker kommune har vi fokus på et helhetlig læringsløp fra barnehage og ut skoleløpet. Som lærer hos oss blir du en del av et profesjonelt læringsfellesskap.

I Ullensaker skal alle barn og unge ha like muligheter til å utvikle seg selv og sine evner!

Les mer og søk på ullensaker.kommune.no/jobbhososs/

Søknadsfrist: **01.02.2023**

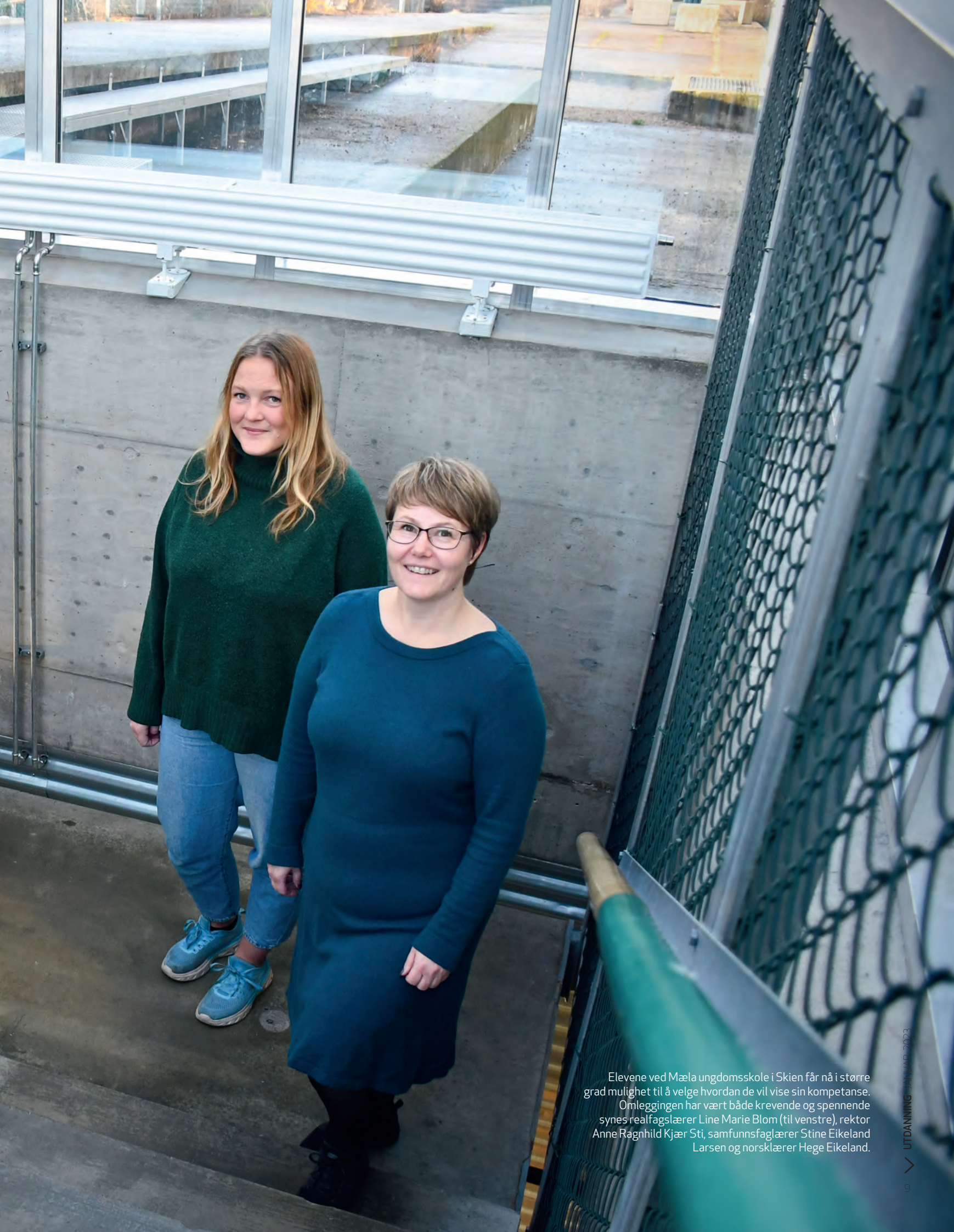
VIL DU BLI LÆREREN JEG ALDRI GLEMMER?

– En stille revolusjon

Da de nye læreplanene kom, kvittet de seg med det meste av tradisjonelle prøver ved Mæla ungdomsskole. Nå kan elevene velge å svare på oppgaver med å lage podkast, videofilm eller skrive en fagartikkel.

Tekst: Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no Foto: Theo Aasland

Elevene ved Mæla ungdomsskole i Skien får nå i større grad mulighet til å velge hvordan de vil vise sin kompetanse. Omleggingen har vært både krevende og spennende synes realfagslærer Line Marie Blom (til venstre), rektor Anne Ragnhild Kjær Sti, samfunnsfaglærer Stine Eikeland Larsen og norsklærer Hege Eikeland.

Fagsamtalene med lærer har blitt viktigere etter at de nye læreplanene kom, forteller elevene Elena Hellan, Eva Ånestad Andersen og Oskar Hamle Hansen, som går på 10. trinn. Her i samtale med samfunnsfaglærer Stine Eikeland Larsen.

– Det er krevende å gi elever mer innflytelse i vurderingsarbeidet, men det må til dersom vurdering skal bidra til å gi elevene lærelyst, sier Hege Eikeland.

Eikeland er norsklærer ved Mæla ungdomsskole i Skien. Nå sitter hun på rektors kontor sammen med to kolleger; samfunnsfaglærer Stine Eikeland Larsen og realfagslærer Line Marie Blom. De siste årene har de samarbeidet tett – for å innføre både tverrfaglighet og dybdelæring, slik de nye læreplanene krever – og for å følge opp ny vurderingsforskrift. Den slår fast at vurdering skal føre til lærelyst. Samtidig har lærerne stor frihet til å velge vurderingsmetode i undervisvurderingen, og elevene skal få mulighet til å vise kompetansen sin på fle e og varierte måter.

Hvilke måter er det opp til skoleledelsen, lærere og elever på Mæla ungdomsskole å diskutere seg fram til sammen. All undervisvurdering skal føre fram til en sluttvurdering i form av

standpunkt karakter og eksamens karakterer.

– Det å ta i bruk nye læreplaner, endre vurderingspraksis og innføre større elevmedvirkning midt i en pandemi, var krevende. Men våren 2021 fikk vi litt starthjelp av lærer, fagbokforfatter og foredragsholder Jørgen Moltubak. Han hjalp oss til å reflektere over vår egen praksis, sier Hege Eikeland.

Arbeidet har resultert i en liste over hvilke vurderingsmåter og plattformer som skal brukes. Fra og med dette skoleåret har Mæla ungdomsskole også innført karakterdempet hverdag for elevene på 8. trinn. Det betyr at elevene bare får vurdering med karakter en gang hvert halvår, som er opplæringslovens krav. Fra neste år skal samme praksis ruller ut på 9. trinn og deretter 10. trinn.

– Jeg bruker å kalle endringene som har skjedd på vurderingsfeltet de siste årene for en stille revolusjon, konkluderer rektor Anne Ragnhild Kjær Sti.

Det er 12 år siden norske lærere begynte å jobbe annerledes med vurdering. Endringene kom med det fi eårige prosjektet «Vurdering for læring», som kom i 2010 og som ble forlenget til 2018. I 2020 kom ny vurderingsforskrift og nye læreplaner som alle inneholder et eget avsnitt om vurdering. Nå er vurderingsfeltet i ferd med å endre seg ytterligere. For et utvalg satt ned av kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) skal i 2022-23 gjennomgå alle prøver og all vurdering i skolen, samt foreslå endringer.

Mer elevmedvirkning

Mæla ungdomsskole har innført mer elevmedvirkning og mer praktisk opplæring og i tillegg iverksatt fle e tiltak for et trygt skolemiljø. Skolen er en baseskole. Det betyr at den har store åpne rom med skillevegger i stedet for tradisjonelle klasserom. Det medfører, ifølge lærerne, mer åpenhet og tettere samarbeid. Skolen er også digital, og den var tidlig

SLIK VURDERES ELEVENE PÅ MÆLA UNGDOMSSKOLE

- faglige samtaler i klasserommet med medelever og lærer.
- individuell dialog mellom lærer og elev underveis i læringsprosessen. Vi vet fra forskning at tilbakemeldinger før arbeidet er helt ferdig, er det som gir mest læringsutbytte, og disse kan både være muntlige og skriftlige.
- lærerens vurdering av læringsarbeidet etter at læringsarbeidet er ferdig, enten skriftlige eller muntlige.
- egenvurdering, hvor eleven vurderer seg selv.
- hverandrevurdering, hvor elevene gir hverandre tilbakemeldinger underveis i læringsprosessen ut fra oppdrag gitt av lærer.
- kontaktlærers elevsamtale som avholdes en gang per semester.
- elevstyrt utviklingssamtale en gang per semester hvor man snakker om både faglig og sosial utvikling.

Digitale plattformer:

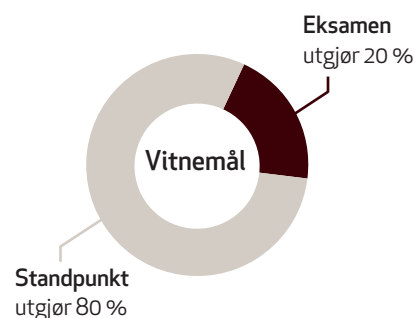
- OneNote er elevens digitale arbeidsverktøy som brukes til å samle fagstoff, ta egne notater og til å jobbe med undervisningsvurdering. Foresatte har ikke egen tilgang.

- I Zokrates legges skriftlige undervisningsvurderinger. Her har foresatte egen digital tilgang.

- Halvårslige tallkarakterer i IST Home.

Bruk av tallkarakterer:

- Tallkarakterer i fag gis hvert halvår, før juleferien og før sommerferien.
- Underveis i semesteret får elevene skriftlige og muntlige tilbakemeldinger uten tallkarakter eller grad av måloppnåelse
- På 8. trinn er valgfagene avgangsfag med karakter. I 9. klasse er valgfag og mat og helse avgangsfag. I 10. klasse er alle fag avgangsfag. Før sommeren i 10. klasse får elevene sluttvurdering. Tallkarakterene i sluttvurderingen utgjør vitnemålet for grunnskolen. I tillegg trekkes elevene ut til eksamen i noen fag og får tallkarakter.

Vi har laget en veileder som forteller hvordan vi jobber med å skape lærelyst.

Anne Ragnhild Kjær Sti, rektor

ut med å ta i bruk digitale mapper.

På spørsmål til lærerne om hvordan det er å jobbe i baser, er svaret at det fører til godt samarbeid, men at man har måttet tenke igjennom hvordan man organiserer skoledagen.

– I en base er det egentlig plass til tre klasser, men vi underviser bare to klasser samtidig, og har et åpent rom i midten med skillevegg på hver side. Det åpne rommet brukes til praktiske oppgaver eller tverrfaglig samarbeid. Dessuten er timefordelingen lagt sånn at vi underviser i samme fag samtidig i de to klassene. Da forstyrrer vi ikke hverandre, og det er lettere å samarbeide, sier samfunnsfaglærer Stine Eikeland Larsen.

De siste to årene har lærerne jobbet med å gi elevene større valgfrihet i vurderingssituasjoner og færre tradisjonelle prøver. Det er lagt opp til at elevene kan jobbe mer praktisk sammen.

– Elevene kan velge om de vil svare på en oppgave ved for eksempel å lage en podkast, en videofilm, en digital presentasjon eller skrive en fagartikkel. Det at vi lar elevene få mer valgfrihet i valg av oppgaveform og mer innflytelse på vurderingsarbeidet, er krevende, men vi ser at det gir elevene lærelyst og motivasjon, sier norsklærer Hege Eikeland.

Samfunnsfaglærer Stine Eikeland Larsen underviser i programmering. Hun har tatt i bruk spill og lar elevene se verden gjennom VR-briller. Lærer i realfag, Linn Marie Blom, bruker vertikale tavler.

Utdanning får bli med 10.-trinns elevene Elena Helland, Eva Ånestad Andersen, Liv Tvedte Johannesen og Ingrid Bergheim Dale for å se hvordan de bruker vertikal tavle til å løse en matematikkoppgave. Etter å ha fått oppgaven, kommer de kjapt i gang med å tegne og diskutere framgangsmåter.

Vertikale tavler kan brukes til å løse såkalte

10.-trinnselevne Eva Ånestad Andersen, Ingrid Bergheim Dalene og Liv Tvedte Johannesen synes det er gøy å svare på oppgaver med å lage podcast.

Mæla ungdomsskole er en digital skole. Realfagslærer Linn Marie Blom lar elevene teste ut ulike måter å gjøre oppgaver på, blant annet har de brukt TikTok.

Noen av mine elever vil svare på en oppgave med bruk av TikTok.

Linn Marie Blom, realfagslærer

«rike oppgaver i matematikk», oppgaver som krever bruk av resonnering og argumentasjon. Elevene tegner åpne og lukkede skapdører og forsøker å diskutere seg fram til svaret, mens de viser hvordan de tenker. Blom følger med. Dette kan være en typisk vurderingssituasjon, der elevene samarbeider, men likevel får en individuell vurdering.

På spørsmål om hva elevene synes om å få større valgfrihet i metoder og mer innflytelse på vurderingen, er svaret at det oppleves som positivt. Samtidig ser de noen fallgruver.

Løste oppgaven på TikTok

– Det er bra med stor frihet. Samtidig er det lett å velge metoden du er mest trygg på gang på gang. Så hvis vi har lyst til å prøve noe nytt, spør vi ofte læreren om råd. Vi elever diskuterer også oss imellom. Det å jobbe sammen og samtidig få individuell vurdering, er fi t, sier Elena Helland.

Vi får også bli med elevene inn i podcast-studio. Her har både lærere og elever skaffet seg kompetanse litt etter litt på hvordan de kan lages. Bruk av teknologi synes elevene er spennende.

Blom forteller: – Noen av mine elever ville svare på en oppgave med bruk av TikTok. Først tenkte jeg at det bare var tull. Så bestemte jeg meg for å la dem prøve. Det overrasket meg hvor kreative de var og at de klarte å bruke den digitale plattformen til å svare på oppgaven.

For å holde seg på rett spor faglig, har elevene fagsamtaler med lærerne sine to ganger per semester. Elevene sier fagsamtalene er blitt viktigere etter at de fikk større frihet. De har også elevsamtaler med kontaktlærer to ganger i året, i tillegg til utviklingssamtaler hvor foresatte er med. Sistnevnte er elevstyrte.

Praksis varierer

Prosjektleder Kjell Evensen på Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk på Høgskolen Innlandet etterutdanner lærer og skoler i vurdering. Han sier at den største endringen er at underveisvurderingen er blitt en integrert del av opplæringen, som skal gi elevene mulighet og lyst til å lære mer.

– Underveisvurderingen skjer både muntlig og skriftlig. Det gir et handlingsrom til å gjøre det som er hensiktsmessig for den enkelte elev og elevgruppe. Betydningen av elevmed-

virkning i alle faser av læringsprosessene er forsterket, sier Evensen.

Han understreker at også lærerne må reflektere over sin praksis.

Lærerne må se på hvilke tilbakemeldinger de gir og når i læringsprosessen elever får tilbakemeldinger. Elevene skal få mulighet til å lære mer. Da trenger de flere tilbakemeldinger underveis og færre etter at de er ferdige med et arbeid.

Evensen sier ny forskrift kan føre til at det legges mindre vekt på nivåinformasjon i form av karakterer og måloppnåelse, og at elever får mulighet til å vise kompetanse på flere måter. Samtidig er det stort handlingsrom, og det vil kunne føre til store forskjeller mellom skoler og mellom enkeltlærere.

– Vi anbefaler at det brukes tid i profesjonsfelleskapene på å reflektere rundt hva forskriften kan bety, og at ledere legger til rette for at lærerne kan få utforske og prøve ut ulike arbeidsmåter i praksis, sier Evensen.

En felles forståelse vil samtidig gi rom for ulik praksis. Det handlingsrommet må lærerne utnytte til det beste for sine elever.

– Rektor på Mæla ungdomsskole kaller

Realfagslærer Linn Marie Blom (til høyre) og samfunnsfaglærer Stine Eikeland Larsen (til venstre) snakker med rektor Anne Ragnhild Kjær Sti om hvordan skolen kan legge til rette for å drive god undervisningsvurdering.

endringene i vurdering en stille revolusjon. Er du enig?

– Vurdering har vært et sentralt tema i skolen i over 20 år. Det har ført til at noen skoler har tatt handlingsrommet og gjort store endringer i sin praksis. Da kan man kalle det en stille revolusjon. Men på andre skoler har det skjedd lite.

– Helheten som skal vurderes

For rektor Anne Ragnhild Kjær Sti ved Mæla ungdomsskole er det viktig at foreldrene også får forståelse for ny vurderingsforskrift og hva endringene ved deres skole faktisk innebærer.

– Vi har laget en egen veileder som forteller hvordan vi jobber med å skape lærelyst, og hvordan vår vurderingspraksis er rettet mot å gi elever jevnlig tilbakemeldinger på læringsarbeidet. Vurdering gis som tilbakemeldinger, fra både lærere og medelever, sier Sti.

Elevene skal også selv være med på å fin

ut av hva de kan og ikke kan, og hva de skal gjøre videre for å lære mer. All vurdering fram til sluttvurderingen på 10. trinn er underveisvurdering.

Læreplanene inneholder både kjerneelementer og kompetansemål. Definisjonen av kompetanse er «å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning».

– Oppnådd kompetanse måles ikke på en enkelt prøve. Det er helheten som skal vurderes. Opplæringen i et fag handler om å tilegne seg kunnskap og øve på ferdigheter i kjente og ukjente situasjoner, og om å trene på å forstå og reflektere. Standpunkt karakterene viser sluttkompetansen, sier Sti.

Referatet fra FAU-møtet ved skolen i oktober vitner imidlertid om at ikke alle er like fornøy-

de med ny karakterdempet hverdag. Der står det at «noen elever opplever at motivasjonen har dalt etter at de ikke får karakterer lengre».

Til det sier Sti: – For elever som er vant med å få utdelt tallkarakterer, kan det være en overgang å ikke få det så ofte som før. For mange foreldre likeså. Den nye vurderingsforskriften representerer jo faktisk et paradigmeskifte innen vurdering, læring og lærelyst. Vi har heldigvis et engasjert FAU som er opptatt av elevenes motivasjon for skolearbeidet, og som ønsker å være gode støttespillere på hjemmebane. Da må vi som skole forklare hvorfor vi gjør som vi gjør, og hvorfor ny vurderingspraksis er viktig for å fremme og tilrettelegge for læring og lærelyst i klasserommet.

Liker friheten

Elevorganisasjonen ser på de nye læreplanene og ny vurderingsforskrift som et skritt i retning. Men de synes ikke endringene er store nok.

Det å ta i bruk vertikale tavler til å løse oppgaver i matematikk gir elevene en mulighet til å samarbeide om svarene, men likevel få en individuell vurdering fra lærer.

– Det er bra at elevene har fått større innflytelse på hvordan de vil løse oppgaver og vise sin kompetanse i undervisningsvurderingen. I tillegg mener vi at alle prøveplaner bør utarbeides sammen med elevene, både i ungdomsskolen og i videregående, sier Aslak Berntsen Husby, leder i Elevorganisasjonen.

Elevene er fornøyde med å få skriftlige og muntlige tilbakemeldinger underveis. Samtidig vil de ha klare vurderingskriterier og innflytelse over kriteriene i forkant av vurderings-situasjoner.

– Vi vet at denne måten å vurdere på underveis er krevende både for lærere og elever. Derfor er vi opptatt av at skolene må ha nok kvalifiserte lærere med tid til å følge opp hver enkelt elev, sier han.

Elevorganisasjonen har også som mål at sluttvurderingen endres.

– Vi vil at mappevurdering skal erstatte eksamen som sluttvurdering både i ungdomsskolen

Betydningen av elevmedvirkning i alle faser av læringsprosessen er forsterket.

Kjell Evensen, prosjektleder ved Høgskolen Innlandet

og i videregående. Dagens skriftlige eksamen er gammeldags og bør droppes. Vi vil ha mindre stress og press og en vurderingsordning mer på elevenes premisser. Derfor er det bra at kunnskapsminister Tonje Brenna har satt ned utvalget som skal gå igjennom all vurdering i skolen.

Elevorganisasjonen er representert i utvalget.

– Det viktigste målet med vurdering er læring. Med dagens vurderingsregime er det for mye stress og press og for stor vekt på prøver, målinger og poengsummer. Sluttvurderingen måler ikke hva du har lært, men hva du husker av det du pugget rett før eksamensdagen.

Husby mener det er på høy tid at elevene får mulighet til å vise at de har en mer allsidig kompetanse. Det fordrer at både underveisvurderingen og sluttvurderingen legges om, mener han.

Foto: Pavlo Palamarchuk, Anadolu Agency / Abacopress.com/NTB

På veggene henger tegninger og malerier, men denne dagen sto soldathjelp på dagsordenen.

Lager skyttergravslys i timen

Skoleelever og lærere i Ukraina lager lys til å ha i skyttergravene for hæren.

UKRAINA: I Lviv, helt vest i landet ved grensen til Polen, lager skoleelever og lærere lys som gir varme i skyttergravene og kan også brukes til å lage mat. Her er elevene og læreren fotografert 2. desember 2022. Lysene lages ved at man fyller papp i en tom beholder og heller smeltet parafin over.

Foto: Hollandse Hoogte/Shutterstock/NTB

Skoleelever fikk kjørt seg i politikk denne dagen.

Barnas spørretime

Den skal tidlig krøkes, som god borger skal bli.

NEDERLAND: Elever fra de to høyeste trinnene i nederlandsk grunnskole, 7 og 8, stiller spørsmål under Barnas spørretime til regjeringsmedlemmer i Tweede Kamer; det nederlandske underhuset, i Haag 22. november.

Kanton vil granske lærerjobben

SVEITS: I 2023 inviteres lærerne på alle nivåer i kantonen Fribourg til å legge inn arbeidstid og oppgaver i en dagbok på nettet, skriver nettutgaven til dagsavisen La Liberté 21. november 2022. Myndighetene vil kartlegge ovennevnte før de reviderer en forskrift om lærerpersonale.

Antallet gatebarn i Turkmenistan har nylig økt, særlig i de største byene og nær markeder.

Tar fra lærerne for å gi til gatebarna

Regjeringen i Turkmenistan kutter hver måned i lærernes lønninger for å hjelpe tiggende barn.

TURKMENISTAN: Regjeringen har besluttet å holde tilbake en del av lønnen til alle landets lærere, og pengene skal gå til tiggende gatebarn. Initiativet kom fra kommunestyret i byen Turkmenbaşi, der fenomenet er utbredt, skriver AsiaNews.it, et offisielt pressebyrå for den katolske kirke.

200 manat, det vil si 57 amerikanske dollar, trekkes fra lærerlønnen hver måned. Barn som er kjent av politiet for tigging, vil bli forsynt med mat og klær. Hvis lærere nekter, vil det føre til inspeksjon og oppsigelser.

Ifølge AsiaNews tør ikke lærerne protestere høyt mot beslutningen. Lærernes lønninger er for øvrig allerede redusert for å dekke andre utgifter som ikke har noe med deres pedagogiske arbeid å gjøre: kjøp av frøplanter til nye avlinger, luking av bomullsmarker og høsting av bomull, kostnader ved silkebroderi, offentlige seremonier og renovering av skolebygninger.

Økende antall gatebarn

Antallet gatebarn i Turkmenistan har økt nylig, særlig i de største byene og nær markeder. De regionale internatskolene mangler plasser til å ta imot dem, og i barnehemmene sulter barna. Kommunene vet ikke hva de skal gjøre og skyver derfor ansvaret over på lærerstaben.

Ofta vokter barna søppelkasser, som de går gjennom så snart noen kaster noe. Mange av barna blir tatt i å prøve å stjele fra butikker eller markedsboder.

I byen Bayramali i regionen Mari, rappet barn kledd i filler kjeks ved utgangen i en butikk rett før stengetid. En mann klarte å fange ett av barna. Gutten sa han gikk i tredje klasse, men i stedet for å gå på skolen, måtte han lete etter mat til sine to yngre brødre. Mannen betalte kjeksene og lot ham gå.

Fedre som jobber utenlands

Tiggerbarnas fedre er gjerne sesongarbeidere i utlandet og sliter med å sende penger for å forsørge familiene sine, skriver AsiaNews.it. Mødrene har ikke tid til å ta hånd om barna sine, da de bruker store deler av døgnet til å prøve å skaffe ekstra inntekter, men sjelden lykkes i det.

Politiet prøver å spre tigger-gjengene, forsøker å tvinge barna til å bli på skolen og insisterer på at lærerne ikke skal svikte sin undervisningsplikt.

Ifølge nyhetsnettstedet blir initiativtakere som samler inn penger til barn i vanskeligheter, hindret i dette av staten og anklaget for «villedige utskeielser» fra midler skjult for skattemyndighetene.

Regjeringen kommenterer hverken den voksende arbeidsledigheten eller den synkende levestandarden, og den gir heller ikke tilleggshjelp til de fattigste innbyggerne. Tvert imot gjentar regjeringen at en overflod av matproduksjon er sikret, avslutter AsiaNews.it.

Franske barn sliter med staving

Gjennomsnittlig antall rettskrivingsfeil har økt fra 10,7 til 19,4 på 34 år.

FRANKRIKE: I regi av Utdanningsdepartementet er 10-11-åringene testet i rettskriving fire ganger siden 1987. Samme diktat er brukt hver gang. Elevene gikk alle det siste året i fransk grunnskole, såkalt CM2, da elevenes alder vanligvis er 10–11 år.

Gjennomsnittlig antall feil økte fra 10,7 til 19,4 på 34 år, ifølge nettutgaven til den Lyon-baserte dagsavisen Le Progrès.

Fra 1987 til 2007 økte antall feil fra 10,7 til 14,7 (+4). I 2015 var antall feil 18 (+3,3). Økningen i feil fortsatte mot 2021, men mindre markert (+1,4). Jentene gjør i gjennomsnitt 17,7 feil sammenlignet med 21,1 for guttene. Men forskjellen i antall feil mellom jenter og gutter som var stabil 1987-2007, men økte 2007-2015, stabiliserte seg igjen i 2021.

Elevgruppen fra de dårligst stilte skolene gjør i gjennomsnitt 21,9 feil, mot 15,5 i den beste fjerdedelen blant skolene. De to midtre elevgruppene har nokså like prestasjoner; rundt 19 feil.

Skolegang nei, eksamen ja

AFGHANISTAN: Myndighetene krever at jenter på siste trinn i videregående avlegger eksamen, skriver Al Jazeera.com. De fleste videregående skoler for jenter ble stengt da Taliban kom tilbake til makten i august 2021.

– Vi må svare på 140 spørsmål uten å vite noe, sa eleven Sajida til Al Jazeera eksamensdagen 7. desember 2022.

– Å avlegge eksamen er meningsløst, sa en rektor ved en videregående skole i Kabul, anonym av frykt for represalier.

Ifølge tjenestemenn er jenteskolene stengt grunnet mangler: på lærere, læremidler, en islamsk læreplan og en nasjonal politikk for skoleantrekk.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

Eldredugnad for

Olav Aas Rye (t.v.) og Andreas Brudvik diskuterer løsninger over rekka på den ene skipsbåten. – Å komme hit og treffe hyggelige karer flere ganger i uka; jeg kunne ikke fått det bedre, sier Aas Rye. – Her får man kamerater man ikke har truffet før, sier Brudvik.

båtbygging

Noen er pensjonerte lærere i byggfag. Andre har i et langt yrkesliv lagt folk under kniven. Nå bygger de båter sammen.

Tekst: Kirsti Hovland Foto: Tom-Egil Jensen

Her tilpasser Eilif Nilsen et toftekne.

Tid for matpakke og brunost og termos for dugnadsgjengen. Diskusjoner også; vi hører både lakseskatt og kanselleringskultur sneie innom praten. Vi får også høre om de ferske bollene som Eilif stadig varter opp med.

- Det gjelder å ha hull nok på beltet, sier John Ahlgren (t.v).
- Han er oppe klokken fem om morgenen for å servere oss ferske boller! sier Olav Aas Rye (med ryggen til), videre Andreas Brudvik og t.h. Eilif Nilsen.

For tiden skal tre skipsbåter i Minemagasinet på øya Isegran i Fredrikstad innredes av gjengen på sju.

- Mesteparten av dem som er her, savner jobben de hadde, sier ildsjelen Eilif Nilsen (71).

Eilif og de andre er nå en del av det som har fått kallenavnet Verdens beste PFO, som står for pensjonistfritidsordning.

For den tidligere læreren i byggfag i over 30 år ved Greåker videregående skole ble overgangen til pensjonisttilværelsen brå, da han gikk av først som 68-åring.

- Det var et sjokk. Jeg har et stort, gammelt hus. Litt å rusle med, vedlikehold og hagearbeid. Men jeg savnet strukturen, og ikke minst elevkontakten, fra da jeg jobbet, sier han.

Fra før av deltok Eilif i det etablerte trebåtmiljøet på øya. Som nybakt pensjonist oppdaget han der prosjektet «Håpets katedral». Det er en fle religiøs flytende katedral basert på tradisjonshåndverk og gjenvunnet plastavfall fra fiskekasser.

- Spesialister fra Hjerleid Handverkskole på Dovre, med en lærer på over 70 som var et geni på lafting, deltok, sier Eilif entusiastisk.

Høsten 2021 kom dugnadsprosjektet han jobber på i dag, i gang. Det drives av Seilskuteforeningen Øst i Viken; Åretak for barn og unge. Båtbyggingen og prosjektets faglige del ledes av den erfarne båtbyggeren Andreas Pagander fra Isegran Fartøyvern. PFO jobber to

John Ahlgren (t.v.) og Eilif Nilsen diskuterer innredningen i båten.

Her justeres skavhøvelen.

Eilif Nilsen tilpasser bunnstokken.

dager i uken, fra klokka 9 til 14-15 om ettermiddagen.

Rekruttering

I riggverkstedet på Minemagasinet slår lukten av linolje og lyden av båndsg imot en. Duften av kaffe fra Eilifs termos også. Den skjenker han gjestfritt fra. Her er dugnadsgjengen på seks pensjonister og én som har fritime fra lærerjobben i gang med to av tre båter. De tre har planlagt sjøsetting 1. juli neste år, klare til Tall Ships' Races, en internasjonal seilregatta.

– Jeg verva fle e i gjengen som er her nå. Som Andreas, naboen oppi gata hjemme. En pensjonert kirurg som stod i fare for bare å

sitte inne og se på amerikansk politikk. Han måtte med, sier Eilif med et glimt i øyet.

Andreas Brudvik (73) ledet avdelingen for gastrokirurgi ved Sykehuset Østfold i 17 år. Han har svar på tiltale: – Amerikansk politikk må man følge med på i dag, det er et samfunn så totalt i forfall. Det går ikke an å mene at det ikke er viktig.

Andreas får med seg både utenrikspolitikk og dugnads-snekring.

– Klinkinga er en stor del av jobben her. Faget kirurgi er også å jobbe med hendene, sier han.

Om fellesskapet sier han: – Man føler seg ikke som pensjonist. Her er vi med på å skape

Her beholder du arbeidsfellesskapet, samtidig som du lærer nye ting.

Jon Foss, pensjonert lektor

BÅTBYGGING PÅ DUGNAD

- I prosjektet «Åretak for unge i Fredrikstad» bygger frivillige, ledet av båtbygger Andreas Pagander, tre skipsbåter, det vil si mindre båter til et skip. De brukes til for eksempel vedlikeholdsarbeid langs skutesiden.
- Byggingen skjer på oppdrag av Seilskuteforeningen Øst i Viken. Sparebankstiftelsen DNB og privat næringsliv har bidratt økonomisk.
- «Åretak»-prosjektet er primært rettet mot skolelever. Barn og unge deltar blant annet i klinkerbygging av båter, lærer å slå tau og skal lære sjømannskap ved å bruke de ferdige båtene.

Andreas Brudvik (t.v.), Eilif Nilsen og Olav Aas Rye studerer bilder av originalbåten.

verdier. Dessertgenerasjonen var min, fremtiden kan bli ganske vanskelig. Arbeidet her er noe å vise sine egne barn og verden hva man har vært med på.

Paul Berthelsen (77) ga seg som gynekolog og fødselslege for fi e år siden. Nå nyter han en meningsfull hverdag i fellesskapet på Isegran.

– Etter å ha vært med på å borre 3000–4000 trenagler for hånd på Håpets Katedral, vervet Eilif meg hit. Her er vi noen spretne, gamle gubber. Vi gjør nytte for oss, holder muskulaturen i trim og treffer hyggelige mennesker.

«Hvor er mattelærer'n?»

Jon Foss (69) gikk av som pensjonist fra Greå-

ker videregående skole for fem år siden.

– Når du skal gå av, ser du frem til friheten du har drømt om. Men så oppdager du at du har mistet et arbeidsmiljø. Her beholder du arbeidsfellesskapet, samtidig som du lærer nye ting, sier Foss.

Olav Aas Rye (71) underviste i matematikk og geografi ved Fredrik 2. videregående skole. Han er pensjonist på niende året.

– Her får hjernecellene holdt seg i trim. «Hvor er mattelærer'n?», spør de når det trengs beregninger. Jeg kunne nok hatt mer enn nok med å skifte bordganger på mine egne båter, men å være en del av et dugnadsmiljø er så berikende, sier han i en pause fra avstiving av

skroget på den ene skipsbåten.

John Ahlgren (77) jobbet som innkjøpsleder i industriselskapet Borregaard.

– Å være en del av fellesskapet her betyr mye mellommenneskelig. Så får du, etter et langt liv med båt, fortsatt utfordret deg og en dypere innsikt i å bygge båt. Dessuten synes jeg det er svært meningsfullt at disse båtene skal være en del av et prosjekt der de unge skal lære seg å ro. Jeg lærte å ro av min morfar. Det er en verdi jeg har tatt med meg hele livet.

Morten Hageskal (63) er sjuende medlem i den faste dugnadsgjengen. Han jobber fortsatt fulltid som lærer ved Teknologi- og industri-fag-linja ved Glemmen videregående skole.

John Ahlgren demonstrerer for ungdomsskole-eleven Midas Maskan hvordan klinkearbeid utføres. Lærer Fredrik Paar (t.v.) og båtbygger Andreas Pagander i bakgrunnen.

– Jeg kom som innflytter for fi e år siden og oppsøkte raskt trebåtmiljøet her. Jeg hadde selv en gammel sjark tidligere. Med elevene mine har vi laget sittebenker med jernkonstruksjon til Håpets Katedral. Så dro Eilif meg med i fellesskapet her. Jeg er ellers så glad i å være lærer og oppleve mestring hos elevene at jeg fortsetter til jeg er 70. Men å få være med i et båtbyggermiljø her som deler sin kunnskap, vil jeg ikke gå glipp av.

– Det viktigste er å lære barn og ungdom om sjølivet

Ververen selv, Eilif, er ikke i tvil om hva det betyr for ham som pensjonert lærer å være en fagperson i «Verdens beste PFO»:

– Jeg holder meg levende som fagmann og lærer nye ting av andre. Fellesskapet i seg selv gir livskvalitet. Du får mer enn du gir.

Per Andersen, formidler i prosjektet, forteller hvorfor de inkluderer lærere og andre pensjonister i «Åretak for barn og unge».

– Vi ønsker å inkludere alle typer mennesker i miljøet på Isegran. Da er det jo viktig å få tak i mennesker med kunnskap, kapasitet og lyst til å fylle hverdagen med noe meningsfylt. Lærerne og pensjonistene i prosjektet har viktige kunnskaper i faget fra før av, så de er vesentlige bidragsytere med sine erfaringer.

– Nylige pensjonister er mer selvgående og

trenger mindre tilrettelegging enn yngre som ikke har like mye erfaring. Men det aller viktigste med prosjektet, er å lære barn og ungdom om båtbyggerkunst, kysthistorie og livet på sjøen, sier Andersen.

Elever får prøve vernede teknikker

Gjennom året lærer skoleklasser på omvisning på Isegran om båtbygging og håndverkstradisjoner. Denne dagen prøver 10.-trinnselever fra arbeidslivsfag ved Borge ungdomsskole klinking. Av den profesjonelle båtbyggeren Andreas Pagander, som er innom, får elevene høre at dette er en teknikk som går tilbake til vikingskipene. Denne teknikken er vernet av Unesco, slik som pyramidene i Egypt og Bryggen i Bergen.

– Skikkelig kvalitetssikret, altså, konstaterer Birk Johansen (15) etter å ha prøvd klinking.

Læreren deres, Fredrik Paar, er opptatt av at elevene hans skal få interesse for yrkesfag:

– Her ser de at de har et båtbyggermiljø i sitt nærområde, og at det finnes flere alternativer enn elektro og rørlegger.

Snart skal pensjonistene lære seg å lage årer av elever ved båtbyggerlinjen ved Plus Skolen, en privat videregående skole i Fredrikstad.

– Da håper vi etter hvert at vi også kan lære de unge å snekre årer, sier Eilif.

Pagander, som følger opp arbeidet pensjo-

Vi håper etter hvert at vi også kan lære de unge å snekre årer.

Eilif Nilsen, pensjonist

– Hvor lang tid tar det å lage en sånn båt? spør Birk Johansen (t.v.) båtbygger Andreas Pagander (i midten på høyre side). – Om to båtbyggere jobbet med den på heltid, ville det tatt et par-tre måneder. Med en dugnadsgjeng som her, ett år, sier Pagander. Klassekameratene Dennis Vikanes (t.h for Birk) og Patrik Johannesen følger godt med. Ved siden av elevene ser vi formidler Per Andersen i prosjektet, deretter Olav Aas Rye på samme båtrekke. Eilif Nilsen står til høyre for Pagander og lærer Fredrik Paar til venstre.

nistene gjør, sier: – Flere av disse pensjonistene er jo fagfolk i tømmerfag, men alle er de ivrige etter å lære nye ting. Det å bygge båt er veldig annerledes enn å bygge hus. Det er ingen rette vinkler i båtbygging!

Utover selve nytten er Pagander opptatt av at her skapes et miljø mellom generasjoner:

– Å lage en opplevelse der to generasjoner møtes, handler om noe mye større, og gir prosjektet en mening.

– Det er interessant å se hvordan tau blir laget, sier Sunniva Isabelle Bækkelund.

– Ja, måten de gjorde det på før. I dag kjøper vi jo bare tau i butikken, sier Patrik Johannesen.

– Vi ønsker at elevene skal skaffe seg erfaring med å lage tau på en reperi, i tillegg til å få kunnskap om hvordan båter lages tradisjonelt. Samt få en innføring i hvordan man kan skape med hendene, med rett verktøy og kunnskap, sier formidler Per Andersen.

Uviss fremtid etter langcovid

Barnehagelærerne Marianne Falla og Kelly Hunter er fortsatt syke, mer enn to år etter at de hadde covid. Ingen vet om de blir helt friske.

Tekst: Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no Foto: Siv Dolmen

I februar i fjor skrev Utdanning om barnehagelærerne Marianne Falla og Kelly Hunter for første gang. Begge var sykmeldt etter korona-sykdom og slet med utmattelse, svikt i hukommelse og øverfølsomhet for lyd og lys. Ett år etter jobber fortsatt Marianne bare 30 prosent.

Kelly Hunter (55) er i 40 prosent stilling. To og et halvt år er gått siden hun ble smittet av koronaviruset, på jobb i Kurland barnehage på Furuset i Oslo. Kelly ble «skikkelig syk», men ikke så syk at hun trengte sykehusinnleggelse. Etter noen uker frisknet hun til igjen. Så ble hun verre. Blant annet måtte hun bruke krykker i seks uker for å ta seg frem.

Det at hun kan dokumentere at hun ble smittet på jobb, har gjort at hun er en av meget få som har fått innvilget yrkessykdom.

– Derved får jeg dekket egenandeler hos lege og annen behandling, sier Kelly.

På NAVs nettsider står det at de som får påvist yrkessykdom, vil kunne få dekket utgifter

til legehjelp, tannleggehjelp, fysikalsk behandling og legemidler, samt medisinsk utstyr og materiell.

Siden pandemien brøt ut i Norge i starten av 2020, har 489 ansatte i skoler og barnehager søkt NAV om yrkesskade etter covid-smitte. Så langt er 352 av sakene ferdigbehandlet. 41 har fått søknaden godkjent.

For mye lyd i barnehagen

Marianne Falla (43) ble syk i desember 2020. På den tiden var hun gjennom en intens periode med flytting og trodde det var derfor hun følte seg så utmattet og sliten etter at sykdommen slapp taket.

Marianne har ikke fått innvilget yrkessykdom fordi hun ikke kan bevise at hun ble smittet på jobb, men det er ikke det som er viktig for henne nå.

– Jeg skal snart prøve meg gjennom Spir kompetansesenter, for å se om jeg kanskje klarer å jobbe litt mer i et annet yrke. Når jeg er

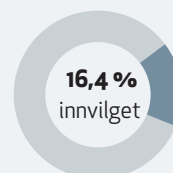

Uvissheten om jeg noen gang blir frisk, tærer på.

Kelly Hunter, barnehagelærer

SØKNADER OM YRKESKKADE

Lærere

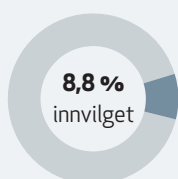
21 godkjente av 128 ferdigbehandlete

Det er tungt å konsentrere seg over tid, for både Kelly Hunter (t.v.) og Marianne Falla.

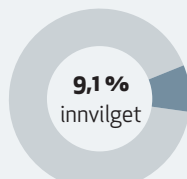
ETTER COVID

Barnehageansatte

13 godkjente av 147 ferdigbehandlede

Barnehageansatte

7 godkjente av 77 ferdigbehandlede

137 søknader er ikke ferdig behandlet.

Tallene er hentet fra Nav.

på jobb i barnehagen er jeg kun utendørs, inne blir det for mye lyd for meg. Det er jo litt rart å skulle slutte i en jobb jeg har trivdes godt i før jeg ble syk. Men jeg er positiv og spent på å prøve noe nytt, sier Marianne.

Må lete etter ord

Begge de to barnehagelærerne er blitt veldig sensitive for lyd. Kelly er litt bedre enn da vi traff henne for ett år siden, men hun sliter fortsatt med å finne ord.

– Å være sammen med barna går bedre enn når jeg må samhandle med mange voksne, for eksempel på møter. Vi hadde allmøte denne uka, og da var jeg helt utkjørt etterpå, sier Kelly.

– Helt spesifikt virker det som å måtte konsentrere meg om språklige samhandling med andre voksne – lytte, forstå, tolke, resonnere og produsere svar, fort blir altfor krevende. Når kognitive prosesser overbelaster, så er det som om kroppen stenger ned. Da påvirkes taleevne, motorikken og balansen.

Hun må av og til stoppe når hun snakker og bruke litt tid for å finne ordene som mangler.

– Det er en av flere plager jeg har. Jeg ønsker å jobbe som barnehagelærer, for det er det jeg er. Med 30 års erfaring er det heldigvis en del som er veldig innarbeidet, og aktiviteter med barna er noe jeg fortsatt kan godt, sier Kelly.

Midlertidig lønnstilskudd

Når hun er i nærkontakt med andre, bruker Kelly munnbind som gir litt mer beskyttelse enn de vanlige. Hun jobber nå 40 prosent fordelt på flere dager, aldri mer enn fem timer samme dag. Dette er mulig på grunn av lønnstilskudd fra Nav, som hun har fått innvilget utmars i år.

– Jeg må skryte av ledelsen her som viser stor forståelse og legger til rette. Men hvis de ikke får lønnstilskudd, vet jeg ikke hva som skjer. Uvissheten om jeg noen gang blir frisk, tærer på. Svaret legene har, er: «Vent og se».

– Jeg har forståelse for at jeg ikke kan få lønnstilskudd evig, og uførhetsspøkelset er der. Jeg frykter for fremtiden; om jeg kan jobbe og hvor lenge, sier Kelly, som samtidig er glad for at hun bor i Norge.

– Jeg trenger ikke frykte å bli kasta på gata, men jeg lurer på hvordan det går med pensjonen min. Det har jeg ikke krefter til å finne ut.

– Fysisk føler jeg at jeg kan klare mer enn det jeg gjør, så det skal bli greit å prøve meg i andre yrker. Jeg går på arbeidsavklaringspenger, som

Det er jo litt
rart å skulle slutte
i en jobb jeg har
trivdes godt i før
jeg ble syk.

Marianne Falla,
barnehagelærer

er mye mindre enn vanlig lønn. Det er tøft med økte utgifter på strøm, mat og renter, så økonomien er trang. Jeg har fått avdragsfrihet på boliglånet i to år. Hva som skjer etter det, vet jeg ikke, sier Marianne.

Hun er usikker på om hun klarer å ta en ny utdanning for å omskolere seg.

– Jeg vet at hvis jeg anstrenger meg for mye, så trigges hodepinen.

De er også spent på hva som kan skje med dem om de blir smittet på ny. Mange av barna i barnehagen er snufsete og hoster. Kravet om testing er borte, og det er vanskelig å få fastslått at man har covid via en PCR-test.

– Hvordan kan man da dokumentere at man har testet positivt og eventuelt søke yrkesskade nå? Hva skjer om jeg blir syk på nytt? Jeg føler at jeg har et bra immunforsvar, men jeg fikk likevel senplager. Jeg har kjøpt en CO₂-måler, og er verdien i rommet høye, lufter jeg. Uvis-

Utendørs er det lettere å være for Marianne (t.v.) og Kelly fordi det er mindre støy.

heten om hjernen min blir bedre eller verre, er det tøffeste med dette, sier Kelly Hunter.

Mindre fare med nye virusvarianter

De nyere variantene av koronaviruset gir mindre fare for senfølger, ifølge Signe Flottorp, forskningssjef ved Folkehelseinstituttet.

– De fleste studiene viser at vi får færre senfølger av de omikronvariantene som vi nå har. Folk blir mindre syke av omikron, og vaksinene gir også mildere forløp og mindre risiko for senfølger.

– Er lærere i skole og barnehage ekstra utsatt for senfølger enn andre yrkesgrupper?

– Det vet vi ikke. Mange av plagene en får av covid, er også vanlige plager i befolkningen, som utmattelse og hjernetåke. Om en får disse plagene som følge av å ha vært syk med covid eller på grunn av andre ting, er ikke lett å fastslå med sikkerhet, sier Signe Flottorp.

– Humøret er bedre enn formen

– Er jeg friskere, eller takler jeg tilstanden bedre? Jeg er ikke sikker. Men jeg har det bedre, sier Marit Lehn.

Tekst: Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

I januar i fjor lå Marit Lehn på en madrass på et grupperom innimellom slaga på Ås videregående skole i Viken. Det var ett av tiltaka for at hun skulle kunne jobbe halv stilling, trass problemer med langcovid. 52-åringen jobber fortsatt i halv stilling.

– Men nå ligger madrassen mellom pulten min og vinduet på arbeidsrommet jeg deler med kolleger. Det er litt rart å ligge der, men sånn må det være, sier Marit.

Hun konkluderer med at humøret nok er bedre enn formen.

– Da jeg i januar i fjor fikk forslaget om å søke tretti prosent uføretrygd, syntes jeg det var både fremmed og skremmende. Men nå har jeg fått innvilga dette, og skjønner ikke hva jeg reagerte mot, sier hun.

Hun har vært med på julebord med kolleger og gjør andre hyggelige ting. Men nøkkelen til å fungere er fortsatt det hun lærte i den første tida med long covid:

– Det er å økonomisere strengt med kreftene, sier hun.

– Og det er vel det jeg er blitt flinkere til. Å prioritere det jeg virkelig vil gjøre, og ikke bruke krefter på det som er mindre viktig. Riktig nok går jeg på smeller fortsatt, og må ta et par dager i senga fordi jeg har overanstrengt meg. Men det blir sjeldnere.

– For ett år siden trakk du fram savnet av å kunne lese. Hvordan er det gått?

– Jeg leser. Men det tar svært lang tid å komme gjennom ei bok. Det såreste er begrensningene i samværet med ungene mine. Svært mye av det skjer fra sengekanten, sier Marit Lehn.

Nå ligger madrassen mellom pulten min og vinduet på arbeidsrommet.

Marit Lehn, lærer

Det er naturfag for Vg1-elevne ved Stavanger katedralskole. Timen skal filmes, og Anne Jorunn Polden rigger opp videoutstyr. Hun er en av 100 lærere som deltar i et omfattende forskningsprosjekt. Målet er ikke å finne feil, men å bygge videre på det lærerne lykkes med.

Anne Jorunn filmes på jobb

Når Anne Jorunn Polden skal undervise,
rigger hun opp kameraet i klasserommet.
Målet er å bli en enda bedre lærer.

Tekst: Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

– Vi gleder oss. Det blir som et Muppetshow, sier Laurits Aas Bøe.

Han og fi e medelever er i gang med gruppearbeidet i naturfag. Temaet er helse og livsstil, men elevene på Musikk, dans og drama ved Stavanger katedralskole gjør litt ekstra ut av det når de får sjansen. Med kostymer, musikk og dramatisering vil de sette en spiss på fremføringen.

Alt blir filmet. Ikke for å vurdere elevenes arbeid, men lærer Anne Jorunn Poldens. Hun er én av 100 lærere ved 12 skoler i Rogaland og Møre og Romsdal som lar seg filme når de underviser. Dette er en del av Interact; forskning som undersøker hvordan videobasert dialog kan støtte lærerne i samhandling med elevene.

Polden sier hun syntes det var litt skummelt til å begynne med. Første opptaket følte hun gikk dårlig, men nå er hun vant til kameraet. Det er elevene også. De har gitt tillatelse til at noen av timene dokumenteres på video.

– Jeg leste alt grundig før jeg signerte, forsikrer Laurits.

Etter hver time med opptak blir han og de andre elevene også bedt om å svare på en undersøkelse om undervisningen.

– Jeg får ikke vite noe, verken om spørsmål eller svar, sier Polden.

Anne Jorun Poldens oppgave er å plukke ut tre klipp fra videoen etter timen. Veilederen hennes i Interact gjør det samme. Deretter snakkes de.

– Etter hver runde får jeg gode konkrete tips til hva som kan bli bedre. Vi blir også enige om hva vi skal se spesielt på neste gang

Skreddersydd for norske forhold

Sigrun K. Ertesvåg, professor og forskningsleder ved Læringsmiljøsenteret Universitetet i Stavanger, forteller at Interact tar utgangspunkt i et tidligere prosjekt, CIESL.

– Vi ville forstå samhandlingen mellom lærer og elev og hva det betyr for engasjement, læring, ulike atferder og ferdigheter. Vi gjennomførte en av de største observasjonsstudiene som er gjort i landet, og vi så at variasjonene er store. Vi hadde antatt det, men variasjonene fra klasserom til klasserom var enda større enn vi trodde, forteller hun.

CIESL-studien ble gjennomført på ungdomsskolen. Det er ifølge Ertesvåg forsket mindre på samhandling i videregående skole.

– Vi vet at samhandling som ikke fungerer, kan få negative konsekvenser. Derfor må vi gjøre noe med det. Interact er inspirert av et amerikansk tiltak. Vi har bevisst lagt vekt på

Etter hver runde får jeg gode konkrete tips til hva som kan bli bedre.

Anne Jorunn Polden, lærer

Hele timen tas opp. Etterpå velger Polden tre klipp. Veilederen gjør det sammen. Etter hver runde møtes de på en digital plattform for å diskutere klippene.

Laurits Aas Bøe synes det er helt greit at noen av naturfagtimene filmes. Sammen med Iben Bernhardt Danielsen t.h., Diana Johanna Stampe Nielsen t.v. og Ida Malene Thornes Ekeli forbereder han framføring i gruppearbeid.

Anne Jorunn Polden opplever at prosjektet er lærerikt, og at konkrete tips fra veilederen gjør det spennende. Hun ser allerede mer engasjement og aktivitet i timene.

å utvikle et tiltak skreddersydd for norske forhold, sier hun.

Ideelt sett ville forskerne hatt med hele landet, men det lar seg ikke gjøre praktisk. Tiltaket krever teknisk utstyr. Totalt 12 skoler i Rogaland og Møre og Romsdal er med i prosjektet.

Læringsstøtte

– Vi skal se på flere områder. Emosjonell støtte og klasseromsorganisering som omfatter struktur og rutiner, er det jobbet mye med i Norge, men ikke så mye i videregående skole. Når vi observerer, ser vi at norske lærere er blant de beste i verden på struktur og rutiner. Læringsstøtte til faglig utvikling, uavhengig av fag, er det gjort lite med her til lands. Det er på dette feltet vi finner den mest komplekse samhandlingen. Forskning viser at det er her det er størst behov for utvikling, sier Ertesvåg.

Hun mener læringsstøtte er et utviklingsområde i Interact som kan være til hjelp med implementering av den nye læreplanen. Dyp læring, analytisk tenkning og problemløsning er sentrale områder i læringsstøtten.

– Emosjonell støtte, gode rutiner, struktur og læringsstøtte skaper engasjement; en forutsetning for å lære. Det lærerne gjør, skal øke elevenes engasjement. Samhandlingen hviler ikke bare på læreren, men ansvaret ligger hos den profesjonelle, sier hun.

I prosjektet skal totalt syv timer med samme gruppe i samme fag dokumenteres. Når opptakene er gjort, ser både læreren og veilederen gjennom og velger ut tre klipp for samtale.

– Etter dialogen legges en utviklingsplan for de neste ukene. Den skal handle om å gå i dybden og jobbe kontinuerlig over tid på et område som har betydning for læreren, sier Ertesvåg.

Lærergupper skal også ha digitale samlin-

ger. De har også hatt oppstartsseminar og skal møtes i to arbeidsmøter.

Leter ikke etter feil

– Vi er opptatt av hva lærerne mestrer godt og vil bygge videre på det de lykkes med. Vi er ikke ute etter å finne feil, understreker Sigrun K. Ertesvåg.

Lærerne i prosjektet har tilgang til forelesninger, videobibliotek med eksempler fra andre skoler og andre ressurser.

– Lærerne melder at de synes det er litt skummelt i starten, men oppdager så at det er lærerikt. De ser små justeringer som gir effekt, sier hun.

Veilederne er håndplukkete eksperter med bakgrunn i tiltakets teoretiske rammeverk. De har erfaring med veiledning, har spesialkompetanse, og opplæring i Interact.

Positivt overrasket

Anne Jorunn Polden synes det har gått bedre enn hun trodde. Ett av opptakene var fra en time med laboratorieforsøk. Elevene drakk energidrikk og eplejuice for å måle endringer i blodsukkeret.

– Timen ble kaotisk. Jeg sprang hit og dit og var overalt. Da jeg så opptakene, så jeg at elevene var rolige. Veilederen mente det var en god time der jeg støttet de som trengte det, hjalp til med utstyret og forklarte, sier Polden.

Hun er blitt positivt overrasket. Opptakene viser at samhandlingen fungerer.

– I begynnelsen av hver time skriver jeg hva vi skal gjøre på tavlen. Jeg tvilte på om det var nødvendig, men veilederen mener det er riktig. Da vet elevene hva som skal skje, sier hun.

Polden gruer seg ikke lenger. Hun setter opp utstyret og prøver å være naturlig. Men hun må tenke gjennom timen; for eksempel

Når vi observerer, ser vi at norske lærere er blant de beste i verden på struktur og rutiner

Sigrun K. Ertesvåg, professor og forskningsleder ved Læringsmiljø-senteret Universitetet i Stavanger

INTERACT

- I prosjektet samarbeider Læringsmiljøsentret, Universitetet i Stavanger og Rogaland og Møre og Romsdal fylkeskommuner.
- Prosjektet er støttet av Forskningsrådet.
- 12 videregående skoler og 100 lærere fra Rogaland og Møre og Romsdal deltar; både studiespesialisering og yrkesfag.
- Målet er å undersøke hvordan digital video-basert dialog kan støtte lærere i arbeidet med å styrke kvaliteten i samhandling med elevene
- Det startet i 2021, og skal pågå til 2025.
- Videre analyser fortsetter til 2023.
- Prosjektet er heldigitalt: Videoopptak, forberedelse og veiledning skjer digitalt og uavhengig av geografi.
- Interact er et av de største forskningsprosjektene på videregående opplæring i Europa.

Kilde: Læringsmiljøsentret, Universitetet i Stavanger

er det ikke aktuelt å se film.

– Jeg er blitt oppmerksom på noen uvaner som det er greit å luke vekk. Mange konkrete, enkle tips fra veilederen gjør det spennende. Jeg ser allerede nå mer engasjement og aktivitet i timen, sier Polden.

Hun er overrasket over at selv enkle grep gir god effekt og gleder seg til å dele med kollegene.

– Halvparten av deltakerne har ikke veileder. De får ikke tilgang til opptakene i første omgang. Etterpå skal gruppene sammenliknes for å se om det er forskjell. Ingen av oss får lov til å snakke sammen før vi er ferdige, sier Polden.

Legger vekt på det positive

Universitetslektor Nina Grini ved Læringsmiljøsentret ved Universitetet i Stavanger veileder Polden og fem andre av lærerne i prosjektet. Hun synes de virker fornøyde.

– De forbereder seg godt og sier det er en unik mulighet til å se egen undervisning. Noen har hatt kollegaveiledning før de observerer hverandre i klasserommet. Ingen har opplevd et prosjekt som er så systematisert og tydelig knyttet til teori, sier Grini.

Hun understreker at veilederrollen er tydelig

forankret i det positive, det lærerne mestrer.

– Vi skal pushe dem til å se på det som fungerer. Læreren er profesjonell i sitt fag, mens jeg er ekspert på teorien i Classroom Assessment Scoring System (Class). Jeg er ute etter å se elementer fra teorien, det vi vet virker positivt på elevenes engasjement. Jeg skal ikke se etter feil, sier Grini.

Hun bruker begrepet fremovermelding til lærerne; et begrep de bruker til elevene.

– Jeg kan for eksempel si: «Se her, dette funker. Kjempebra. Ser du hva som skjer med elevene når du gjør det? Kanskje du kan gjøre det fle e ganger.» Neste gang vi møtes kan jeg se at de har gjort akkurat det vi snakket om, forteller Grini.

Grini ser fremskritt fra gang til gang. Mot slutten av hver veiledning går de gjennom et felles skjema, og sier noe om lærerens forbedringsønske og mål når det gjelder for eksempel læringsstøtte.

– Jeg er veldig ydmyk og stolt over å få være med inn i lærernes undervisning. De er ærlige og åpne for innspill. For oss i academia er det en fantastisk mulighet å observere hvordan lærere jobber direkte med klasser og grupper. Å følge en lærer så nært uten å møtes fysisk har

funget bra. To år med pandemi har gjort oss godt forberedt, sier Grini.

Hindre frafall

Som i all forskning har de involverte, også elevene, samtykket. Når forskningen er ferdig 2032, slettes opptakene. Ertesvåg forteller at opptakene skal kodes etter observasjonsmetoden Class. Verktøyet er utviklet for å kartlegge og forbedre lærer-elev-interaksjoner. De fi e områdene i tiltaket skal analyseres.

– Det er krevende å få et godt bilde av det som foregår i klasserommet. Vi skal spesielt se etter om enkelte grupper profiterer mer på tiltaket enn andre. Basert på forskning og teori antar vi at de elevene som av ulike årsaker er mest sårbare, vil profitere mest. Vi vil også se om tiltaket betyr noe for frafall, sier Ertesvåg.

Hun mener systematisk bruk av videobasert veiledning bør inn i lærerutdanningen, alternativt i overgangen mellom utdanning og jobb.

– Vi vet at nyutdannede lærere strever mest med å finne sin måte å utøve rollen på. Mange gir opp før det er gått fem år. Vi tror dette kan være et tiltak mange lærere vil ha nytte av, også de som har vært lenge i jobben. Da blir kanskje frafallet mindre, sier Sigrun K. Ertesvåg.

Tar grep for en inkluderende russetid

Utestengning, mobbing og tvilsomme knuteregler fikk rektor Ingunn Folgerø til å ta tak i russefeiringen. Nå ser hun tegn til bedring.

Tekst: Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

– Vi har vært tydelige, og de har hørt på oss. Det var åtte russebusser i distriktet, nå er det en eller to. Vi har fått russeren til å ta vekk terrorlisten, og vi har hatt diskusjoner rundt knutene. Knutene skal ikke overstyre ordensreglene og retten til et godt skolemiljø, sier rektor Ingunn Folgerø ved Bryne videregående skole i Rogaland.

I november i fjor skapte russeren og skolemiljøet overskrifter i flere av landets aviser. VG kunne fortelle om mobbing og utestenging.

Ved Bryne videregående har de kvittet seg med flere russetradisjoner de så på som negative. Borte er de såkalte terrorlistene, lister over hvem som skal utsettes for ekstra påfunn. Skolen har også fått bukt med vannkrig i kantinen.

– Det kan kanskje virke uskyldig, men noen har fått ødelagt pc-ene sine. Det blir utrygt å sitte i kantinen, sier rektor Folgerø.

Aktiv bruk av loven

Hun bruker opplæringslovens kapittel 9A aktivt. Den handler om retten til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

– Kapittel 9A er et kjærkomment hjelpemiddel, selv om sakene kan være vanskelige og tidkrevende. Følger vi 9A til punkt og prikke, blir sakene som regel godt løst. Det er bra at Statsforvalteren har tilsyn og setter standard, sier Folgerø.

Under den månedlige lunsjen med rektor vil rektor gjerne vite hva elevrådet tenker om den kommende russefeiringen.

– Jeg føler at Brynerusseren er flinke til å inkludere alle, uavhengig om du er vandrerruss, på buss, på van eller ingen av delene, sier Julia Goscszik.

Hun er russ til våren, men er verken med på buss eller i russegruppe. Hun føler seg likevel ikke utestengt.

– For et par år siden var det åtte busser i distriktet. Nå snakkes det om en eller to. Hva tror dere det kommer av? spør rektor.

– Det er for dyrt. Jeg tror det er den viktigste årsaken, sier Steffen Valestrand.

– Jeg tror noen er mer engstelige for å leie en buss nå. Jeg har hørt at narkotika og rusmisbruk er blitt mer vanlig enn før. Mange er redde for å bli dopet ned, sier Iben Braut Ueland.

Sexregler

Rektor Ingunn Folgerø har pekt på tendenser hun mener er ugreie for mange, blant annet knuter knyttet til seksuell atferd.

– En knute går på sex med seks forskjellige på syv dager. Etterpå kan det bli brukt mot deg, du er ikke like kul lenger. Jeg påpekte at de kan ha sex med så mange de vil, men dette handler om noen annet, sier hun.

Bryne-rektoren understreker at skolen ikke

vil være moralpoliti, men at det handler om omsorg.

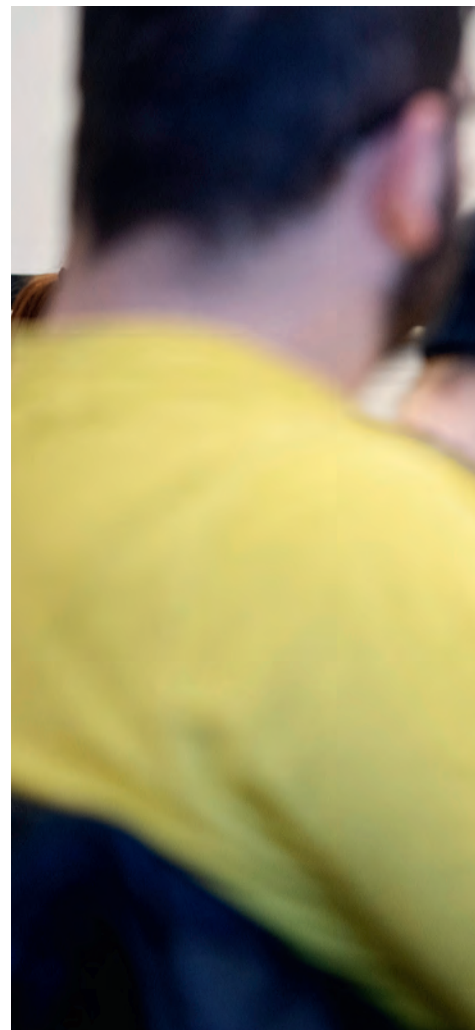
– Vi kan si noe om hva som kan bli uheldig for elevene. Går de over seksuelle grenser, angriper de kanskje etterpå, sier rektor.

Hun deltok også da de skulle velge russestyre og snakket om hva vervet betyr.

– Jeg ba dem tenke gjennom hvilken kompetanse medlemmene i et russestyre bør ha. Elevene var glade for innspill. Jeg mener de har et godt fungerende russestyre nå.

Russepresident Ingeborg Tjåland forteller at styret verken har terrorliste, terrorsjef eller bøllesjef. Derimot har de to inkluderingsjefer, for å sikre at flest mulig blir inkludert.

– Vi er opptatt av at alle skal få en uforglemmelig russetid. Vi vil ikke at noen skal henges ut. Til nå har vi hatt to russekroer. Alle som

Rektor Ingunn Folgerø ved Bryne videregående skole har vært tydelig på hva hun mener om en inkluderende russetid. Det har ført til at russestyret verken har terrorliste, terrorsjef eller bøllesjef. Derimot har de to inkluderingssjefer.

Russetiden har endret seg fra være et fellesarrangement for feiring av avgangstiden, til å bli en russetid som strekker seg over mange år.

Ellen Fjermestad,
mobbeombud i Rogaland

er russ på Bryne, også lærlingene, var invitert, sier hun.

– Ekskluderingsmaskin

Mobbeombud i Rogaland, Ellen Fjermestad, har med bekymring sett en negativ utvikling i russens atferd, spesielt de siste tre-fi e årene.

– Russetiden har endret seg fra være et fellesarrangement for feiring av avgangstiden til å bli en russetid som strekker seg over mange år. Noen begynner allerede på ungdomsskolen. De lager grupper og lager gruppenavn. Er du ikke inne i en gruppe, blir du utestengt, sier Fjermestad.

Hun er skeptisk til uniformeringen. Elevene kjøper klær med gruppenavn som vises igjen gjennom hele skoledagen.

– De lager sanger og har slippfester der kun

noen er invitert. Enten er du med, eller så er du ikke med. Med busskulturen er det blitt enda verre. Den er en ekskluderingsmaskin.

Som mobbeombud får hun mange henvendelser. Hun har erfart at selv de som i utgangspunktet er inkludert, kan få emosjonelle vansker.

– De lever i en intens evig utrygghet. Er jeg kul nok, har jeg penger nok, drikker jeg nok, fester jeg nok? Mange har utstemmingsregler. For å beholde plassen, må du stemme ut vennene dine. Du foretar handlinger du egentlig ikke står for, mener Ellen Fjermestad.

Nasjonalt samarbeid

Sentral tiltaksgruppe (STG) for en trygg og inkluderende avgangstid ble etablert i 2019. STG består blant annet av medlemmer fra fylkets

opplæringsavdeling, politiet, konfliktrådenes SLT-koordinatorer (som samordner rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge), elever, russ, rektorer, PPT, kommunikasjonsavdelingen i fylket og mobbeombudet.

– Vi prøver å danne et nasjonalt samarbeid mellom blant annet fylke, politi og ombud. Politikerne må skjønne at de har et ansvar. Vi trenger en nasjonal forankring og retningslinjer som sier noe om hva som er lov og ikke, sier Fjermestad.

Hun er spent på våren og krysser fi grene. Mye tyder på en liten endring i riktig retning.

– Vi ser mange skoler klarer å forhindre at det velges terrorsjef som verv i styret. Flere har innført en inkluderingssjef, og det ser ut som om rusen i større grad er opptatt av fellesarrangementer, forteller Fjermestad.

Matematikdidaktikk i klasserommet

Av Audun Rojahn Olafsen
og Marianne Maugesten
Universitetsforlaget
276 sider

Et inspirerende verktøy i matema

Læreboka «Matematikdidaktikk i klasserommet» inspirerer til samarbeid.

Anmelder: Geir Martinussen, tidligere grunnskolelærer og lærerutdanner

I den 3. utgaven av boka er det lagt til flere kapitler, samt at det er gjort nyttige justeringer og endringer i forhold til de to tidligere utgavene. Alle kapitlene er dessuten oppdatert i samsvar med Fagfornyelsen, LK20. Denne utgaven forholder seg i vesentlig grad til Kunnskapsløftet, læreplanen og de grunnleggende ferdighetene i matematikkfaget, som det å kunne lese/tolke, skrive og regne, samt muntlige og digitale ferdigheter.

Hver av disse, som er deler av den faglige kompetansen, gjennomgås med gode praktiske eksempler, særlig i kapittel 1. Mange lærere mener at en stor andel elever har for dårlige forkunnskaper når de kommer til neste trinn. Med innholdet i boka som utgangspunkt vil undervisningen utvikles til at elevene gis en god og positiv utvikling av matematisk tenkning, problemløsning og forståelse. Og når elevene finner mening og

glede i å utvikle det, vil det ganske sikkert føre til at de har et bedre grunnlag for å beherske faget etter hvert som de kommer til høyere utdanning.

Boka inneholder metoder og prinsipper som er anvendbare på alle trinn i det 13-årige skoleløpet. I alle de 16 kapitlene stilles også viktige spørsmål og oppgaver til leserne, som ved grundig lesing og gjennomgang vil gi et særdeles godt grunnlag for å gjennomføre god undervisning – på alle trinn.

Innholdet i boka bidrar til å bevisstgjøre ulike innfallsvinkler til matematikkundervisningen, føre til utvidet kreativitet og gi innblikk i nye ideer og metoder for å tilpasse opplæringen.

Boka inneholder også svært mange gode elevoppgaver for ulike trinn. Det gis for eksempel mange gode eksempler og begrunnelser for ulike måter å foreta beregninger på i de forskjellige fagområdene – addisjon, subtraksjon, multipli-

Deilig er skolen

Av Lillian Strandli
Kolofon Forlag
318 sider

Dødsudugelig skole

Treffende beskrivelser som hadde blitt enda bedre med grundig redigering.

Anmelder: Hilde Eskild, lærer og forfatter

Julie Strømmen er lærer på Nordveioya skole i Tromsø. Hun har fire barn med fire eksmenn. Barna har flyttet ut, og hun bor i kjellerleiligheten i sitt eget hus. Hun er bløt og ettergivende og ute av stand til å stå på sitt. Men hun kan kjøle seg ned, og hun har trening i å overse og overhøre. Men nå må hun både se og høre mer enn noen gang. Folk blir nemlig myrdet rundt henne, og hun er usikker på om hun er neste offer eller hovedmistenkt. Det første offeret er drept med en kniv som tilhører henne.

Store deler av denne romanen foregår på en barneskole. Og for en skole! Det er absolutt ingen ting som er deilig på Nordveioya skole. Her blir unger dradd inn på materialrommet, hvor de blir utskjelt og truet. Vikarer blir lagt i bakken av elever og får buksene trukket ned i gymtimen. En diger vaktmester brøler og banner til småttassene

på 3. trinn. Foreldre saksøker og truer. Rektor tar med utvalgte elever i biblioteket når det er nasjonale prøver. Her er hærverk og tyverier.

Faglig samarbeid er ikke-eksisterende. Kollegene stjeler stort sett hverandres opplegg fra kopimaskinen. De ansatte får meg til å tenke på karakterene i Storefri, den glimrende tegneserien som vi nå kan glede oss over her i bladet. De er bare enda mer kyniske og usympatiske. Julie kan ikke engang navnet på alle kollegene sine.

Vi lærere kan fråtse i gjenkjennelige situasjoner satt på spissen. Her er gode hverdagsobservasjoner av den mørke sorten. I kjelleren snubler de i esker etter lærere som har sluttet eller ryddet på pulten sin. Personalmøtene har kort sakliste, men varer i det uendelige. Rektor henger opp muntre sitater som gjør alle i dårlig humor. Julie jobber på «tredjeklasse trinnet», som det står i

tikkundervisningen

kasjon og divisjon – i tidlige skoleløp. Og det gis gode forklaringer på bruk av Pytagoras, Thales – og mye annet. Tilpasset opplæring er sterkt vektlagt i LK06, og boka følger også det opp. Det fokuseres på at tilpasset opplæring skal være et anliggende for hele skolen, og ikke bare for lærere og deres undervisningsopplegg. Både teksten generelt, samt oppgavene og eksemplene, inviterer til diskusjon, refleksjon og samarbeid.

De som er interessert i ekstra litteratur, vil finne mye spennende gjennom en imponerende referanseliste, inkludert mange interessante kildehenvisninger, noe som vil skape ytterligere forståelse for forhold som beskrives.

«Matematikdidaktikk i klasserommet» er vel-skrevet, innholdsrik og dyptgående.

Boka vil utvilsomt egne seg svært godt både for lærere og lærerstudenter – og også for lærer-utdannere. Jeg ønsker dere riktig god lesing – som vil gi framtidig god inspirasjon!

boka. Og det er akkurat det: Jeg må legge bort språkmennesket i meg for å komme meg gjennom de drøye 300 sidene. Boka er preget av rusk og rot. «Deilig er skolen» er gitt ut på Kolon forlag – et selvpubliseringsforlag. Jeg synes dette hadde trengt en streng redaktør og omganger med innholdsvask, språkvask og korrektur. Jeg får følelsen av å lese et manusutkast, ikke en ferdig bok.

Jeg vet ingenting om forfatteren, men det er tydelig at hun kjenner skolehverdagen fra innsiden. Her er det mye å le av, men dessverre virker det som om hun vil ha med alt det morsomme hun kommer på; anekdoter, vitser, tulle-dikt, sarkasmer, visdomsord som er mer eller mindre forvridde. Mye er artig, men det er for overlesset og til tider nærmest kaotisk. Det er synd, for det er noe energisk og friskt over dette. Innimellom er det godt driv og gode beskrivelser, og forfatteren klarer å lage karakterer som leseren etter hvert bryr seg om. Dessuten vil jeg jo vite hvem morderen er.

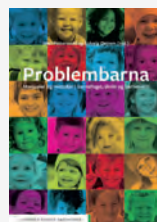
MINE FAVORITTER

Elevens verden
av Gunn Imsen,
1. utgave 1984,
6. utgave 2020

Ein oppdatert klassikar

Sakprosa: Boka opnar for ei forståing og gir eit språk for den variasjonen som er i elevgruppa. Bodskaen er at elevar er ulike og lærer ulikt, og at det er naudsynt å kunne tilpasse undervisninga med innsikt i det som no vert kalla læringsstrategiar. «Elevens verden» er komen i 6. utgåve. Boka er oppdatert utifrå nyare forskning, men den grunnleggjande tankegangen er den same.

Problembarna.
Manualer og metoder
i barnehage og skole.
av Mari Pettersvold og
Solveig Østrem (red.)
2019

Åtvarar mot åtferdsprogram

Sakprosa: Forfattarane åtvarar mot ukritisk bruk av program som skal regulere problematisk åtferd i vanlege barnegrupper. Dei peikar på at dei mest brukte programma som vert nytta, ikkje er forskingsbaserte, og at ein då ikkje kan vere sikker på at dei verkar. Dei meiner ein heller bør stole på at pedagogar er i stand til å leggje til rette for individuelle tiltak for dei borna som treng det.

Refleksjoner
omkring barns
utvikling
av Lars Smith
2021

Spennande spenn mellom arv og miljø

Sakprosa: Boka dekkjer utvikling over eit breitt spekter, og viser til at både individuelle faktorar og miljø spelar inn. Her er gode skildringar av eit barns utvikling. Forfattaren meiner at ikkje all utvikling kan forklarast gjennom eit nevrofysiologisk perspektiv, og han minner om at psykologiske faktorar er ein viktig påverkjingsagent.

Kirsten Flaten

dosent ved Høgskulen
på Vestlandet

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom). Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

LØNN

Hvordan ta igjen lærernes lønns

Etter at KS tok over arbeidsgiveransvaret for lærerne i 2004, er lønnssetterslepet på 14,4 prosentpoeng.

Bruddet i årets lønnsoppgjør viste tydelig at lærerne er en gruppe KS ikke ønsker å prioritere, og KS' retorikk både før og under konflikten gir ikke mye rom for optimisme når det gjelder kommende lønnsoppgjør. En kan dessuten stille spørsmål om det er realistisk å tro at et så stort lønnssetterslep kan tas igjen i et ordinært lønnsoppgjør.

En kan se for seg flere mulige løsninger for hvordan en kan ta igjen noe av etterslepet for å oppnå bedre lønn for offentlig ansatte med høy utdanning og kompetanse.

Man kan for eksempel prioritere noen grupper i offentlig sektor ved at andre får mindre, slik at rammen overholdes. Men for at lærerne skal bli prioritert mange nok ganger til å ta igjen lønnssetterslepet, fordrer det at andre grupper over tid må få mindre lønnsutvikling. Det er det antakeligvis lite sannsynlig at vi vil få gehør for. Dette er også svært usikkert siden rammene for lønnsoppgjørene varierer veldig fra år til år på bakgrunn av hvordan norsk økonomi utvikler seg.

En annen mulig løsning kan være at frontfaget utvides ved at for eksempel norsk tjenesteeeksport spiller en større rolle, og slik bidrar til å løfte lønnsveksten, dog på bekostning av tradisjonell konkurranseutsatt industri. En slik løsning vil kunne legge unødvendig press på norsk økonomi og vil bidra til press på norsk konkurranseutsatt industri. Dette kan igjen føre til høyere inflasjon og økte renter og dermed en begrenset reallønnsøkning for våre medlemmer.

En tredje løsning kan være å gi et tillegg til en-

keltgrupper i offentlig sektor utenom rammen. Dersom dette gjøres utenom de ordinære lønnsoppgjørene og prioriteres innenfor rammene av statsbudsjettet, vil det ikke skape større press i økonomien ettersom pengene allerede er i systemet og uansett ville blitt brukt på andre områder. Gjennom statsbudsjettet kan lønnsloftet bakes inn i rammefinansieringen til kommunene i tråd med praksis fra andre offentlige satsinger.

Garantilønnsatsene kan eksempelvis heves med 50 000 for adjunkt, adjunkt med tillegg, lektor og lektor med tillegg. Dersom man i tillegg hever garantilønnsatsene med 30 000 for lærer og andre med krav om treårig høgskole eller universitetsutdanning, herunder barnehagelærere, kan vi få til et felles løft og et felles mål som hele

Nå har politikerne muligheten til å bevise at valgløftene om å satse på skolen er mer enn bare ord.

etterslep?

Foto: Paal Svendsen

Innsenderne foreslår flere mulige løsninger for hvordan ta igjen noe av etterslepet for å oppnå bedre lønn for offentlig ansatte med høy utdanning og kompetanse.

Unio kan stille seg bak. Differansen på tilleggene på 20 000 kroner vil utjevne mindrelønnsutviklingen for de høyest utdannede lærerne i undervisningsstilling noe. Dette er både realistisk og gjennomførbart, og lønnsnivået i offentlig sektor vil bli mer konkurransedyktig sammenlignet med andre grupper med tilsvarende lik utdanning i andre sektorer og i det private.

Selv om lønnsfastsetting til vanlig er et anliggende mellom partene i arbeidslivet, kan nasjonale politikere velge å gjøre et unntak for å løse den store utfordringen vi har med å rekruttere og beholde lærere i skolen. Det er på tide å få nasjonale politikere på banen. Nå har de muligheten til å bevise at valgløftene om å satse på skolen er mer enn bare ord.

Leif-Inge Westbø

fylkesstyremedlem i Utdanningsforbundet Viken

Hege Cecilie Nicolaysen

leder i Utvalg for lønns- og arbeidsvilkår
Utdanningsforbundet Viken

HØGSKULEN I VOLDA

hivolda.no/vidare

Utvikle deg hos oss når DU kan

Lyst til å utvikle deg og få kunnskap du har bruk for i jobben din i framtida? Ved Høgskulen i Volda vet de at det ikke alltid er like lett å få tatt den videreutdanninga som du har grubla på å ta lenge. Derfor legger høgskolen godt til rette for å ta utdanning ved siden av jobb og tilbyr mange fleksible videreutdanninger for lærere i skole og barnehage.

Lang erfaring med videreutdanning

Høgskulen i Volda har tilbydd videreutdanninger gjennom flere tiår. De var av de første i Norge til å tilby rene nettstudier for godt over 20 år siden, har med tida skaffet seg stor erfaring på feltet og ser behovene til studentene. Høgskolen har vært av de største tilbyderne innen nettstudium i landet og har i løpet av de siste årene styrket kvaliteten i disse.

Fleksible studieformer gjør det mulig for deg å kombinere studium og arbeid eller andre aktiviteter. I tillegg til nettstudium, kan du velge å studere på heltid, deltid eller samlingsbasert. Noen av studiene har kun få samlinger i året, slik at det er fullt mulig å ta disse om en ikke er nærmeste nabo til Volda også.

Høgskulen i Volda tilbyr om lag hele 60 videreutdanninger for lærere i skolen og barnehage, inkludert 20 tilbud innen Kompetanse for kvalitet (Kfk) som begge har gunstige stipendordninger.

Stor bredde i fagtilbud

I Volda har det blitt utdannet lærere i over 160 år. Den lange erfaringa er med på å sikre den gode kvaliteten Høgskulen i Volda tilbyr i sine videreutdanninger til lærere landet over.

Men det nytter ikke å hvile på laurbærene. Ved lærerutdanninga i sunnmørsbygda er en langt framme med digitalisering, det viser også igjen i tilbudet i av videreutdanninger. Programmering i skolen tilpasset de ulike trinnene i skolen er et godt eksempel på det.

Spekteret av fag som tilbys er bredt. Kunst og handverk, engelsk, historie, mat og helse, matematikk, naturfag, norsk, og selvsagt tilbyr høgskolen midt i Ivar Aasen-land egen videreutdanning i nynorsk, religion, livssyn og etikk, skolerettet samfunnsfag og musikk har alle flere ulike videreutdanninger knyttet til seg.

Høgskolen har et veldig sterkt fagmiljø i pedagogikk som er med på å støtte opp under utdanningene over, og som i tillegg gjør at en kan tilby videreutdanning i for eksempel spesialpedagogikk.

De fleste videreutdanningene har løpende opptak.
Sjekk ut www.hivolda.no/vidare

Nå kan Knut
Vegard senke
stemmen

Visste du at annonser hos oss
sees av 274 000 lesere?

Bestill annonser for 2023 nå

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

1	14. desember / 13. januar
2	25. januar / 10. februar
3	22. februar / 10. mars
4	22. mars / 14. april
5	26. april / 12. mai
6	24. mai / 9. juni
7	28. juni / 18. august
8	23. august / 8. september
9	20. september / 6. oktober
10	18. oktober / 3. november
11	15. november / 1. desember

Annonsekontakt:

Mona Jørgensrud i HS Media.

E-post: mj@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

LESE- OG SKRIVEFERDIGHETER

Analfabeter – den usynlige

Vi lever i et skriftbasert og digitalt samfunn. Mange dører er stengt for analfabetene i Norge.

Du får en sms fra fastlegen din. Skolen sender ut en melding om i morgen. Fotballtrener sender en lang melding via idrettsappen Spond. I postkassen ligger det brev fra et offentlig kontor.

Når barna kommer hjem fra skolen, vil de gjerne ha hjelp til lekser. Du sjekker beskjed fra lærer. Du greier alt dette, fordi du har fått mulighet til å lære å lese. Ikke alle i Norge har fått den sjansen.

Å være analfabet medfører funksjonsutfordringer i Norge. Analfabeter ble fratatt muligheten til å lære lese- og skriveferdigheter i hjemlandet. Det kostet med bøker og skoleklær. Noen hadde svært begrenset skolegang. Noen barn måtte jobbe. Flere forteller at de ble slått med stokk av lærer på skolen.

Husfarge viktig, ikke gatenavn

Mitt innlegg omfatter analfabeter med innvandrerbakgrunn. For analfabeter er det mange utfordringer: Finne rett spor og tog på togstasjonen. Mellomlande på en flyplass og finne rett gate og avgang. Forstå en faktura, en purring/inkasso. Lese en reklame. Forstå en bruksanvisning. Skrive en sms til arbeidsgiver. Logge seg inn på Wi-Fi. Lese et kart. Lese et brev fra Utlendingsdirektoratet (UDI), skole, barnehage eller fotballtrener. Signere et brev eller bankoppgave. Lese en husleiekontrakt. Ringe et offentlig kontor og forstå alle tastevalg. Bestille en billett. Lese tall. Søke etter en film eller favorittmusikk.

Begrepet analfabet er ikke en fast definisjon, men har flytende overganger. En analfabet kan være en som aldri har holdt i en blyant, og det kan være en som snakker godt norsk, men ikke kan skrive en sms. Vi lever i et skriftbasert og digitalt samfunn. Mange dører er stengt for en analfabet.

En mann beskriver det slik: «Det er som om det finnes internet der du er, men du kan ikke bruke det». Når han skulle huske hvor slektningen bor, var det fargen på huset i veikrysset, som var viktig. Han kunne ikke lese gatenavnet.

Har man lært å tilegne seg lese- og skriveferdighet, stiller man sterkere. Har man knekt lesekode en gang, og forstått systemet, kan det overføres til et nytt språk. Uten å kunne lese, er det vanskelig å lære seg et nytt språk som voksen.

En voksen mann ble permittert under covid-19-pandemien. Han ville registrere seg og søke dagpenger for 1. gang. Han dro til Nav i Trondheim: «Jeg er analfabet. Jeg har mistet jobben. Kan du hjelpe meg?» Han ble avvist.

En kvinne skulle betale en faktura. Hun kunne ikke gjøre seg

ynlige minoritet

forstått i banken eller betjene nettbanken. Hun kan ikke lese. Hun har tallforståelse og kan sjekke sin saldo. Hun er avhengig av en hjelper for å utføre en banktjeneste.

En kvinne i praksis i en kantine får beskjed om å skrive dagbok fra praksis og dato på maten. Det klarer hun ikke.

750 millioner mennesker

Flere analfabeter har jobbet hardt, og har oppnådd følgende: Tatt førerkort. Skaffet seg fast jobb hos norsk arbeidsgiver. Blitt dyktig i muntlig norsk. Bestått statsborgertest.

De deltar i samtaler og diskusjoner på norsk. De utvikler egne metoder for å lære seg nye ord.

De lærer seg én og én bokstav, og setter dem sammen til enkle ord: ja, nei, hei, ok, og sakte begynne de å skrive.

Kan du lese tall, kommer du lenger! Du kan se hva en vare koster, og du kan se nummer på et hus. Du kan lese et telefonnummer og forstå et klokkeslett. Du kan se en bussavgang og finne riktig buss. Mange analfabeter tilegner seg tallforståelse først.

Ifølge Unesco er 750 millioner mennesker i verden analfabeter. En høy andel er kvinner.

Retten til å lære å lese eller skrive er erklært en menneskerett i FN. Den største gruppen analfabeter er i Afrika, Asia og Sør-Amerika. Funksjonelle lese- og skriveferdigheter er en forutsetning for å delta i samfunnet.

Klare tall for antall analfabeter med innvandrerbakgrunn i Norge finnes ikke. Ifølge Integrerings- og mangfoldsdirektoratet mangler 1,3 prosent av innvandrere utdanning i 2020.

Denne gruppen har et godt tilbud i voksenopplæringen.

Mange voksne analfabeter sliter med motivasjon til å gå på skolen. De går heller ut i praksis eller jobb, og slutter. De er usynlige for den norske befolkning. Økt bevisstgjøring av analfabeter er nødvendig. Mange offentlige kontorer kan yte mye bedre tjenester til denne gruppen. Nav og norske banker er et eksempel.

Mangler oversikt

I 2011 etterlyste integreringsutvalget en kartlegging av alle analfabeter. Utvalget, ledet av Osmund Kaldheim, oppdaget at det mangler en fullstendig oversikt over omfanget. Basert på tall fra Imdi, Vox (Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk og Norsk språktest), anslo utvalget at det hvert år ankom 1000 personer som er mer eller mindre analfabeter.

I mange år har myndighetene, forskere og utvalg påpekt at analfabeter bør kartlegges slik at de kan få norskopplæring tilpasset sitt nivå. Kartleggingen har ikke skjedd.

Skolene har sett utfordringene som analfabeter sliter med. Det jobbes nå med å utvikle bedre praksisrelaterte tilbud på voksenopplæringen. Fra 1. oktober ble det innført krav om

B1-nivå på norskprøven, muntlig, for dem som skal søke om norsk statsborgerskap. Dette er et krevende nivå. Å klare dette vil for mange med svake norskferdigheter ikke være mulig, og føre til en ekskludering. Livet som analfabet med innvandrerbakgrunn har fortsatt mange motbakker!

Grete Ulvesli
ergoterapeut

Ill.: Tone Lieng

Livet som analfabet med innvandrerbakgrunn har fortsatt mange motbakker, skriver innsenderen.

OSLOMET

Videreutdanning gjorde Nina til en trygg tysklærer

OsloMet tilbyr videreutdanning for lærere i fransk, tysk og spansk!

Få kompetanseløft

Studieopphold i utlandet!

Kombiner fulltidsjobb og utdanning

Søknadsfrist 1. mars!

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

TARIFF

Å bygge et land

Lærerne kjempet en lang, hard streik i 2022. I etterkant skrev Magnus Marsdal i Manifest Tidsskrift: «Det som står på spill i lærernes lønnskamp, er mer fundamentalt enn et tariffoppgjør og større enn kroner og øre».

**Kronikk av
Trond Hofvind**

forfatter,
pensjonist og
tidligere tillitsvalgt

Illustrasjon
Tone Lileng

Da Thorbjørn Jagland etablerte regjering i 1996, brukte han metaforen Det Norske Hus. Bildet utløste atskillig satire, men det kan enes om følgende: Når man bygger et land, en velferdsstat og et mangfoldig fellesskap, er utdanning en del av grunnmuren. Svikter denne, rakner demokrati, samhold, økonomi, levekår og livskvalitet. I vår høyteknologiske tid undervurderes lett at menneskene er samfunnets viktigste ressurs – med vår praktiske, teoretiske, etiske, estetiske, sosiale og kulturelle «utrustning». Et offentlig utdanningssystem, i strid mot ulikhet, er avgjørende for å videreformidle, videreføre og videreutvikle disse kvalitetene.

En annen hjørnestein i folkestyret er fagbevegelsen; og uten reell streikerett kastreres den. Demokrati redusert til to-årlig stemmerett og formell ytringsfrihet, uten aktive, folkelige organisasjoner, er anorektisk. Derfor var den velfortjente barnehage-seieren en oppmuntring for alle samfunnsbyggere. Å forsvare streikeretten er et demokratispørsmål.

Et nederlag for skolen og lærerne?

Kjell Magne Bondeviks mannskap fikk i 2002 fritt leide etter Arbeiderpartiets landsmøte: Med knapt flertall vedtok partiet å arbeide for at kommuner og fylkeskommuner skulle overta forhandlingsansvaret for lærerne. Daværende utdanningsminister Kristin Clemet var sentral i å drive fram den endelige beslutningen.

I 2003 vedtok regjeringen (Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre) å gjennomføre overføringen fra staten. Sammen med argumenter om sterkt lokaldemokrati, talte det at kommunene utbetalte lønn, eide skoleanleggene og hadde ansvar for det meste av lærernes arbeidsvilkår. Men for innflytelsesrike krefter var i tillegg spørsmålet om overføring åpenbart også bygget på andre ønsker for samfunnsutviklingen. Plassen tillater her bare å vise til framveksten av nyliberale anti-stat-holdninger.

Fremskrittspartiet var tilfreds, og et parti som Venstre hadde lenge ment at: «Dette måtte bety mer lokal lønnsdannelse og bedre mulighet for individuell vurde-

ring av lærernes lønn ...» (Helen Falch Fladmark (V), i Stortinget 2.3.2000). Og da vedtaket var gjort, berømmet KS-leider Halvdan Skard (A) regjeringen for å vise «handlekraft» (jf Fafo-notat 2019:02).

Kommuner og rådmenn presset på, og KS arbeidet tålmodig. Ved å fjerne statens grep om lønns- og arbeidsvilkår håpet de å «kommunalisere» lønnsnivået for grupper som ble ansett å tjene for godt. De «kommuneuavhengige» lærerne utgjorde et irritasjonsmoment. Siden forløp det ikke så problemfritt som forventet. Streiken i 2022 var ikke den første. Lærerne streiket etter angrep på arbeidstidsordningene i 2006 og 2014; Unio i 2008, 2010 og 2012. Det er dekning for å konkludere at KS ikke har mestret forhandlingsansvaret for lærerne. Forhandlingsordningen må opp til bred debatt; parallelt med frontfagsmodellen. Det samme må realiteten i lærernes streikerett – etter vedtaket om tvungen lønnsnemnd i Stortinget 2.12.22 (mot stemmene til Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne).

Forhandlingsmåten er et samfunnsspørsmål

Samtidig som kommunenes organisasjon tvivholder på sin forhandlingsmakt, har den gang på gang motarbeidet nasjonal styring og sentrale retningslinjer for den offentlige fellesskolen. Nestleder i KS, Mette Gundersen (A), advarte landsmøtet i Ap i 2017 mot en nasjonal lærernorm på skolenivå. Hun mente at det vil begrense det lokale selvstyret. Heldigvis fulgte ikke landsmøtet KS' syn og gjorde et annet og mer konstruktivt vedtak enn Gundersen ønsket.

Lærernes fagforeninger er fag-foreninger og profesjonsfellesskap. Organisering av streikefellesskap har bidratt til profesjonsbevissthet. Og for profesjonen er kjernevirksomheten undervisning. Av den grunn ønsker lærerne en tydelig definisjon av undervisningsbegrepet. Men for slikt har det vært liten støtte å hente hos KS.

Lønnspolitikk for samhold eller splittelse?

KS har hele tiden ønsket en «fleksibel», lokal og individualisert lønnspolitikk. Kollektive, sentrale, forutsig-

bare tariffavtaler motarbeides og undergraves. Dette svekker fagforeningene og passer som hånd i hanske for New Public Management (NPM). Men det er ingen grunn til å skjule at staten er en krevende motpart. Også her er det kamp om kronene, profesjonsstrid og splitt og hersk. NPM har infisert statens organisasjonsapparat og politikk for lønns- og arbeidsvilkår. Det er nok å minne om aparte topplederlønninger og finansieringssystemer innen helse.

Dette til tross er det ingen grunn til resignasjon. Historisk har arbeidstakersiden stått i vanskeligere situasjoner. Det må sikres sentrale, nasjonale og solidariske forhandlinger med streikerett – med mulighet for bedre lønns- og arbeidsvilkår.

Lærerne må ikke falle for retorikk som angriper samholdet mellom ansatte i privat og offentlig sektor.

Fagforeningslederne i LO, Unio, Akademikerne og YS har særlig ansvar. Fagforenings- og profesjonsbevissthet må kombineres med samhold og solidaritet mellom arbeidstakergrupper. Viljen til samhold og samarbeid som vist under barnehagestreiken peker fremover.

Oppsplitting, fragmentering og individualisering på arbeidstakersiden er tapsprosjekt. Etter streiken mot KS så vi tegn til strid i krybben. Lærerforeningene har ulikt sammensatt medlemsmasse og har valgt forskjellige alliansestrategier. Faktisk er det også negativt for arbeidstakerne dersom motpartens organisering splittes opp. Da Private Barnehagers Landsforbund (PBL) ble bygget opp, oppfordret noen av oss fagforeningstillsvalgte flere barnehageeiere til å melde seg inn. Slik kunne sentrale tariffavtaler og forhandlinger og nasjonalt faglig samhold etableres.

Skolefrontens fond

Stipend, søknadsfrist 1. mars 2023

Stipend fra Skolefrontens Fond kan gis til følgende tiltak som fremmer fondets formål om toleranse, menneskeverd, selvstendighet og solidaritet:

- Pedagogisk forsøks- og utviklingsarbeid.
- Pedagogisk og faglig utviklingsarbeid knyttet til konkrete prosjekter.
- Kurs og studiereiser som har direkte tilknytning til pedagogisk eller faglig utviklingsarbeid.

Søknad skal skrives på eget skjema og ellers være i samsvar med statuttene for stipendordningen. Du finner skjema og mer informasjon på udf.no/stipend

Solidaritetspris, søknadsfrist 1. april 2023

Skolefrontens Solidaritetspris skal fremme og underbygge formålet med Skolefrontens fond om å fremme demokratiske holdninger og verdier som toleranse, menneskeverd, selvstendighet og solidaritet som også dannet basis for lærernes kamp under okkupasjonen i 1940 – 1945. Prisen gis til personer, organisasjoner eller institusjoner som gjennom arbeid med konkrete prosjekter i skolen, eller med barn og ungdom, har bidratt til å fremme nasjonal og internasjonal forståelse og solidaritet, og motvirke utvikling og utbredelse av diskriminerende og rasistiske holdninger.

Nærmere informasjon finner du på Utdanningsforbundet sine nettsider: udf.no/stipend

Har du spørsmål kan du ta kontakt med Inger Marie Kleppan Georgstad på e-post: inggeo@utdanningsforbundet.no

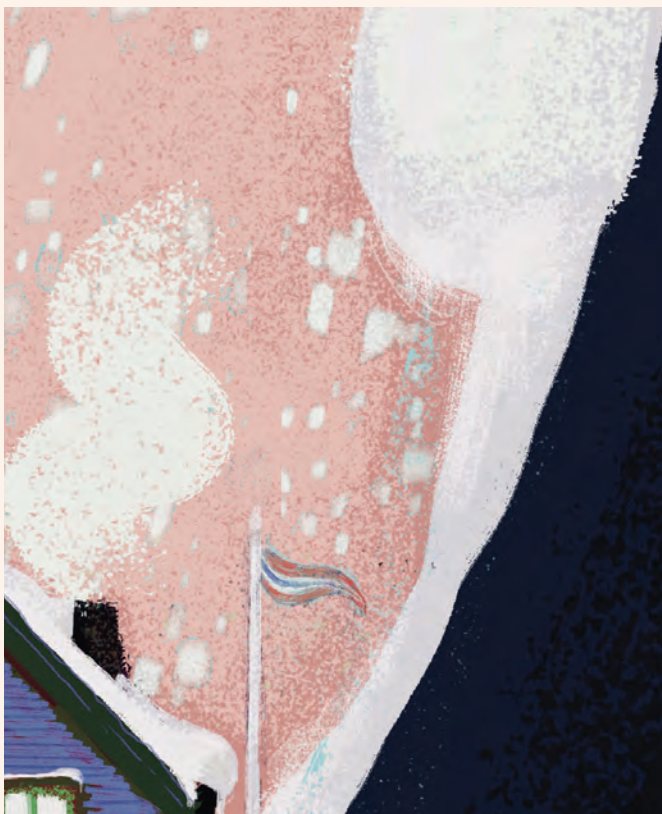
Hvem skaper verdier?

Arbeidere i fabrikker og kraftverk, bonden og hun som jobber på oppdrettsanlegg skaper verdier. Men hvem eier de felles naturressursene? Og hva med hen som kjører vogntoget med produktene? Hva med kjørelæreren som lærte opp sjåføren? Hva med den offentlig ansatte bilsakkyndige? Hva med helsearbeiderne som får folk på jobb igjen? Hva med lærere fra barnehage til høyere utdanning og forskere? Enkle lettvintheter om «verdiskaping i konkurranseutsatt sektor» mot «skjermet, inflasjonsdrivende offentlig sektor», er et vrengebilde av det sammenvevde samfunnet vi lever i.

Alt henger sammen

Politikere, som selv har fastsatt dagens havarerte forhandlingsordning, hevder at de ikke kan blande seg inn i forhandlinger. Men når lærerne tvinges ut i streik og elever rammes, er det ikke godt nok å lene seg tilbake – og vente på regjeringens initiativ til lønnsnemnd.

Det er gode grunner til å diskutere sammenhengen mellom utdanningspolitikk, fellesskolens kvalitet og nasjonalt ansvar og styring. Lærernes kamp er en del av et større bilde som handler om hva slags land vi vil ha. Elever savnet skolen og lærerne under streiken. Foresatte, Barneombudet, barnevern og helsefolk ble bekymret. Da pandemien viste frem samfunnskritiske yrkesgrupper, var det samfunnslære med en lekse å huske. Høsten 2022 avdekket igjen hvor viktige lærerne i skoler og barnehager er.

Lærernes kamp er en del av et større bilde som handler om hva slags land vi vil ha.

DET LILLE **EKSTRA**

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

*Vi snakker om «Det lille **ekstra**».*

Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

YRKESLIV

Refleksjoner i et regneark

Etter 30 år i læreryrket gir jeg meg. Dette er noe av det jeg har erfart – på godt og vondt – om hvordan det er å være lærer.

Jeg...	Jeg....	
er samarbeidende	er privatpraktiserende	
... griper dagen ...	planlegger alt	
jobber ikke ett sekund for lenge	sitter til 23 og klipper engler	
er reflektert	er godtroende...	
er ENGASJERT	er likegyldig	
er menneskelig	er en robot	
er lykkelig	er bekymret	
	er kjedelig	
er klok	er ...dum?	
forstår	misforstår	
motiverende----->!!	kjedelig	
underviser med hjertet	underviser etter boka	
følger planen slavisk		tenker utenfor boksen
er for snill	er for slem	
støtter elevene	hindrer elevene	
er inspirerende	er neglisjerende	
ser alle	overseier?	
er forutsigbar	er uberegnelig	
elsker barn	misliker barn	
prater godt med foresatte	er nervøs for foresatte	
har autoritet	er autoritær	
sover godt	ligger våken om natta	
ANERKJENNER og roser	kritiserer	
bygger OPP	RIVER ned	

Geir Myran

lærer gjennom 30 år

TILLITSREFORMEN I OFFENTLIG SEKTOR

Polykrise i skolen

Sammenfallende kriser aksele-
rerer og forsterker summen av
hver krise. Har vi en slik cock-
tail-effekt i skolen? Hvem har da
ansvaret for polykrisens ulike
deler?

Regjeringen lovet en tillitsreform i Hurdalsplatt-
formen. Sammen med kunnskapsminister Tonje
Brenna skriver leder av Utdanningsforbundet
Steffen Handal i et innlegg at tillitsreformen kan
forandre skolen. De peker på at tillitsreformen må
vokse nedenfra. Den gode løsningen har ledere,
lærere og de som arbeider i skolen. De peker også
på lærerstreiken og mener den viste oss at det
må gjøres noe med tilliten i skolen.

KS ser på en nasjonal forsøksordning lik det
danske frikommuneforsøket som et sentralt
verktøy i tillitsreformen. KS forfekter større
frihet og mindre lovregulering. Kommunene står
overfor store behov for omstilling og relevant
kompetanse. KS er kritisk til bemanningsnormer,
men mener kommunene må ha frihet til å tilpasse
lokalt, også tjenestene til barn og ungdom. Sam-
tidig signaliserer KS sterkt de utfordringene som
venter i helse- og omsorgssektoren.

I Danmark fikk kommunene frihet til å forenkle
prosedyrer ved tjenesteutøvelse, men et dilemma
oppsto: mellom lovgivning og rettighetsbasert til-
nærming, og at saksbehandler fikk økt frihet til å
utøve skjønn. Dette skjønnets beveger beslutning-
ene fra standardiserte løsninger til å ta utgangs-
punkt i brukerens spesifikke behov.

Brenna og Handal sirkler klokkelig rundt grøten:
kampen om ressursene i kommunal sektor. Læ-
rerlønna ble nedprioritert av KS for å rekruttere
og beholde arbeidstakere innen helse og omsorg.
Brenna/Handal tar heller ikke opp KS' rolle som
arbeidsgiver for lærerne og KS' syn på lærerpro-
fesjonen. Kan vi frykte at frihet betyr frihet til å
kutte uhemmet der politikerne ønsker? Hvordan
vil det påvirke lærernes arbeidsdag og status for
læreryrket?

Under lærerstreiken ble det nok en gang satt
søkelys på flere sider av norsk skolehverdag
som må betegnes som kriser. Paradoksalt nok
ble streiken avblåst av den store krisen «sårbare

barn». Bufdir har gruppert sårbare barn: I sum er antallet omtrent like mange som barn i Norge! Skolen er i ferd med å bli et daghjem for syke barn. En andel av disse barna har også store problemer med å innordne seg sosialt og følge regler og normer som må til når hundrevis av mennesker skal fungere i lag i læringsfellesskap.

Disse elevene skal finne seg til rette i skolen ved at læreren har en inkluderende praksis. Inkludering som fenomen kan oppfattes som noe selvsagt og en politisk korrekt masteridé. Et styringssignal om inkludering må oversettes til praksis av personalet i skolen. Akkurat nå er skolen i støpeskjeen: Hva trengs for å utøve skreddersøm til de 28 elevene i klassen slik at alle opplever seg inkludert? Å bedrive konsekvenspedagogikk på individnivå med fire-fem elever i klassa samtidig som læringstrykket holdes oppe for alle, er en krevende oppgave. Slikt løses ikke bare ved å erklære tillit til kontaktlæreren.

Der elevene har utfordrende adferd, oppstår inkluderingsdilemmaet. Trusler og vold mot ansatte er underkommunisert. Hvordan en tillitsreform nedenfra skal løse de komplekse utfordringene i de ansattes arbeidsmiljø, er ikke lett å se. Her må myndighetene gi tydelige føringer. Lærere må få

hjelp når barn utøver vold mot dem!

I tillegg blir medelever vitne til, eller involvert i situasjoner der utfordrende adferd preger skoletimene, -friminuttene og -veien. Dette skjer i en tid hvor kravet til et trygt og godt skolemiljø er sterkere enn noensinne. Det ligger et stort ansvar hos skolelederne.

Overgangen fra betegnelsen enhetsskole til fellesskole kom i tiden etter innføring av L97, tankegangen synliggjorde at det må være rom for forskjellighet i skolen. 25 år senere kan man spørre hvor langt utviklingen er kommet på området. Nå virker det som om myndighetene vil framprovosere reformer ved blant annet å bygge ned Statped og øke kravene til lokal spesialpedagogisk kompetanse som pådriver til inkluderende praksis.

Skolens polykrise gir ulike utfordringer rundt i landet. Det er vanskelig å peke på vippepunktet. Her finner vi for eksempel uenigheten om omfanget av lærermangelen, problemer med innkjøp av nye lærebøker, viktigheten av nasjonale prøver og luftkvaliteten i skolebyggene.

KS mener de har fått et mandat fra skoleeierne som sier at skolen ikke må prioriteres. Samtidig har lærerne det siste tiåret opplevd både krav,

Foto: Paal Svendsen

Blant annet uenigheten om omfanget av lærermangelen bidrar til skolens polykrise, skriver Arne O. Walbye.

forventninger og behov for økt kompetanse i lærerrollen. Men kompetanse, viser det seg, lønner seg ikke.

Arbeidsgiversiden ved KS ser altså ut til å ha en annen tilnærming til frihet og tillit enn hva kunnskapsminister og Utdanningsforbundets leder legger til grunn i sitt innlegg. Alle tre lener seg mot regjeringen Støres plattform.

Som lærer er jeg redd for nye forventninger og politisk kamp der partene vil slå hverandre i hodet med begrepet tillit. I så fall er det mistro vi på gulvet kommer til å føle, mens vi beveger oss mot stupet av polykrisen.

Arne O. Walbye

lokallagsleder Utdanningsforbundet Søndre Land

Vi tilbyr varierte og tverrfaglige undervisningsopplegg på temaene

- Bærekraft
- Demokrati og medborgerskap
- Menneskerettigheter

FN-SAMBANDET
UNITED NATIONS ASSOCIATION OF NORWAY

Gå inn på fn.no/undervisning

UTDANNINGS
FORBUNDET

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. I tillegg kan du velge ett av tidsskriftene kostnadsfritt.

Min side Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side

Nyhet
Nå er også
tidsskriftet
Spesialpedagogikk
kostnadsfritt for
deg som medlem.

Les mer her:

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

utdanningsnytt.no/abonnement

Arbeidsgiver har ansvar for å hindre seksuell trakassering

De siste årene har det blitt stadig større fokus på seksuell trakassering i arbeidslivet.

I 2020 kom en viktig dom fra Høyesterett, som ga svar på hva som må anses som den nedre grensen for seksuell trakassering. I årene etter har det vært flere saker om trakassering til behandling i rettssystemet.

Like før jul ble en arbeidsgiver dømt i Diskrimineringsnemnda fordi det ikke hadde blitt gjort nok for å forebygge og søke å hindre seksuell trakassering overfor en kvinnelig ansatt som hadde varslet om dette. Avgjørelsen viser at arbeidsgiver har ansvar for å følge opp ikke bare den som blir trakassert, men også den eller de som trakasserer – for å sikre at de ikke gjør det igjen. Dette gjelder også dersom trakasseringen har skjedd mellom kollegaer i privat sammenheng, eller på sosiale medier.

I den konkrete saken var spørsmålet om arbeidsgiver hadde oppfylt sin plikt til å forebygge og søke å hindre seksuell trakassering overfor en kvinnelig ansatt som varslet om seksuell trakassering.

Arbeidstakeren hevdet at hun fra 2014 til 2021 ble utsatt for seksuelle tilnærminger fra to av sine mannlige kollegaer. Tilnærmingene hadde ulik alvorlighetsgrad, og varierte fra uønskede meldinger på sosiale medier, til voldtekt på en privat fest.

Kvinnen fortalte arbeidsgiver hva hun hadde opplevd, og hun ble da bedt om å ta et par dager fri for å slappe av. Arbeidsgiver mente at ytterligere tiltak ved arbeidsplassen ikke var nødvendig fordi forholdene ikke hadde skjedd i jobbsammenheng. Kvinnen skulle imidlertid slippe å forholde seg til kollegaen når hun var på jobb.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 13 sjette ledd pålegger arbeidsgiver en plikt til å «innenfor sitt ansvarsområde

forebygge og søke å hindre trakassering og seksuell trakassering».

Arbeidsgiver i denne saken hadde skriftlige rutiner om blant annet seksuell trakassering, men Diskrimineringsnemnda uttalte at dette ikke er tilstrekkelig for å oppfylle plikten til å forebygge seksuell trakassering.

Nemnda mente derimot at det måtte legges avgjørende vekt på at arbeidsgiver ikke kunne dokumentere at de ansatte i bedriften hadde fått opplæring i varslingsrutinene og innholdet i disse. I tillegg skulle arbeidsgiver ha sørget for å ha interne retningslinjer eller regler som viser hvilke forventninger arbeidsgiver har til de ansattes holdninger og atferd på arbeidsplassen. Dette viser at arbeidsgiver har et omfattende og aktivt ansvar for å hindre seksuell trakassering på arbeidsplassen.

Nemnda la også vekt på at arbeidsgiver ikke kunne dokumentere tiltak eller hvilken oppfølging kvinnen faktisk fikk etter at hun varslet. Det eneste tiltaket som ble iverksatt av arbeidsgiver, var at kvinnen ikke skulle jobbe med de omvarslede kollegaene etter at hendelsene ble varslet om. Selv om dette var et umiddelbart effektivt tiltak for å forhindre videre seksuell trakassering, mente nemnda at det var kritikkverdig at arbeidsgiver ikke hadde igangsatt andre tiltak for å følge opp de to omvarslede kollegaene, for å forhindre at de skulle utvise tilsvarende adferd i fremtiden.

Nemnda uttalte også at arbeidsgivers ansvar skjerpes idet arbeidsgiver blir informert om at en ansatt blir utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet. Dette viser nok en gang viktigheten av å si ifra dersom man utsettes for uønsket atferd, selv om det kan oppleves som vanskelig.

Vilde B. Riiser

Advokat hos
Raugland
Advokatene

Arbeidsgiver har ansvar for å følge opp ikke bare den som blir trakassert, men også den eller de som trakasserer.

KLIMA

Konkret klimaarbeid koster

2022 ble året da det ekstraordinære dyttet alt annet i andre rekke i Utdanningsforbundet.

Steffen Handal
leder i Utdanningsforbundet

To helt nødvendige streiker, rett etter hverandre, har satt fokus på flere ting som er viktig for våre medlemmer. Men streikene har ført til at andre områder vi jobber med, har kommet i andre rekke. Derfor vil jeg starte året med å ta opp en sak jeg har hatt dårlig samvittighet for.

Helt på tampen av 2022 ble årets klimatoppmøte i Egypt avholdt, og under åpningen sa FNs generalsekretær at verden er på vei mot klimahelvete.

Det er ikke Utdanningsforbundet sine 190.000 medlemmer alene sitt ansvar å løse klimakrisen, men det ligger i vårt samfunnsoppdrag å påvirke og lære barn og unge hvordan vi best tar vare på kloden vår.

Utdanningsforbundet har en klar politikk for klima og bærekraft og lokalt har alle fylkesstyrene egne klimakontakter. Det har blitt gjort mye bra klima- og bærekraftarbeid i Utdanningsforbundet. Likevel har vi i liten grad klart å få klima og bærekraft til å engasjere alle tillitsvalgte. Som profesjonsutøvere har vi en unik posisjon og et mandat som forplikter. Som tillitsvalgte har vi et medansvar or å stanse den eskalerende klimakrisa.

Jeg forstår imidlertid at det er et stort behov for å være tydeligere på hvordan dette arbeidet skal gjøres. Vår innsats for å sikre klima og bærekraftig utvikling må ses i sammenheng med andre utfordringene vi står overfor, som å styrke kommuneøkonomien og sikre nok ressurser til utdanningssektoren. Vi må minne kommuner og fylkeskommuner om at det krever investeringer å bygge bærekraftige skoler og barnehager, og at det krever ressurser for å virkeliggjøre fagfornyelsens mål om klima og bærekraft.

I kommunevalget til høsten bør vi arbeide for at flere lokale politikere setter klima og bærekraft på agendaen, og forstår at de må sikre de ressursene et slikt arbeid trenger.

I hovedavtalen med KS står det: «Klima- og miljøtiltak som fremmer bærekraftmålene er en del av partssamarbeidet». Det står også at det er viktig at det i partssamarbeidet fremmes forståelse for, og innsikt i, virksomhetens påvirkning på ytre miljø og klima. Som tillitsvalgte skal vi med andre ord ta et medansvar for

at arbeidsplassen blir drevet på en bærekraftig måte og at kommunen eller fylkeskommunen sin praksis blir mer bærekraftig.

Samtidig må vi som tillitsvalgte bidra til at det finnes ressurser i barnehagen og i skolen til å drive undervisning og praksis som gjør barn og unge i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Dersom ikke kommuner, fylkeskommuner og nasjonale myndigheter bidrar med nok ressurser blir denne jobben vanskelig. Skal vi lykkes, må det jobbes tverrfaglig og det må legges til rette for mer praktisk undervisning. Regjeringa har varslet en stortingsmelding som mellom annet skal handle om hvordan skolen kan bli mer praktisk og variert. Denne bør sees i sammenheng med behovet for mer praktisk erfaring og undervisning med klima og bærekraftarbeid.

Gjennom klimaprisen er Utdanningsforbundet med på å vise fram hva godt lokalt arbeid i barnehage og skole kan være. Og ikke overraskende innebærer det å involvere hele lokalsamfunn, og bruke ressurser utenfor klasserommet eller barnehagen. Prisvinnerne har vist hvordan helt konkret! De viser hvordan fine ord blir konkret praksis.

Dette arbeidet vil kreve noe av oss som lærere. Læreplanen sitt mål er at elevene skal forstå grunnleggende dilemmaer og utviklingstrekk i samfunnet, og hvordan de kan håndteres. Slik opplæring kan utfordre det bestående og virke utfordrende på de rundt oss. Barnehagen har for eksempel ifølge rammeplanen en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn. Det kan virke svimlende, men lærerprofesjonen har vist mot før og vi skal gjøre det igjen. Vi skal ta vår del av ansvaret. Skal vi virkelig lykkes må politikere og arbeidsgivere på lokalt og nasjonalt nivå bidra med gode rammevilkår, politisk vilje og mot til endring. Her kan trepartssamarbeidet vise seg fra sin beste side.

Her er vinnerne av klimaprisen

Tre vinnerne av Utdanningsforbundets klimapris for 2022 ble kåret rett før jul. Gratulerer!

Vinnerne er Lundamo barnehage og Charlottenlund videregående skole, begge i Trøndelag - og Vasset barnehage i Møre og Romsdal. Her kan du lese mer om vinnerne som alle får 50 000 kroner hver.

Vasset barnehage

Vasset barnehage ligger i øykommunen Sula på Sunnmøre i Møre og Romsdal. Barnehagens interesse for klima og bærekraft startet med kompostering av matavfall og egen kjøkkenhage, og de har siden videreutviklet engasjementet. Hver høst inviterer barnehagen til høstmarked hvor de selger produkter fra egen grønnsakshage. Det kan også nevnes at barnehagen har hatt klesbyttebutikk i garderoben, og deltar årlig på et strandryddeprosjekt i kommunen.

Med rammeplanen som utgangspunkt jobber barnehagen med flere tema som går gjennom hele barnehageåret, og er en integrert del av hverdagen.

Lundamo barnehage

Juryen roser Lundamo barnehage i Melhus kommune for å ha arbeidet med klima og miljø over mange år, og for å ha en strukturert tilnærming til arbeidet med rullerende tema. For eksempel jobber ettårsgruppa med kildesortering og kompostering. De har søkelys på sortering av papir, glass og metall og matavfall, og en miljøpatrulje går på tur til gjenbruksplassen for å sortere avfall.

Charlottenlund videregående skole

Den andre prisvinneren fra Trøndelag er Charlottenlund videregående skole i Trondheim. Skolen har i flere år deltatt i satsingen «Den naturlige skolesekken», og har i samarbeid med Høgskolen i Østfold utviklet et tverrfaglig prosjekt «Gjør om AS». Her fikk elevgrupper i VG1-klassene på studiespesialisering opprettet fiktive elevbedrifter som hadde gjenbruk og redesign i fokus.

Skolen har vært sertifisert som Miljøfyrtårn siden 2014, og har hatt ei gruppe som har jobbet med ulike tiltak på skolen, som for eksempel sortering av avfall, aksjoner for å få ansatte til å unngå å kjøre bil til jobb, lån av elsykler gjennom Miljøpakken og bærekraftig mat i kantina.

Lundamo barnehage og Charlottenlund videregående skole fikk utdelt prisen av fylkesleder i Utdanningsforbundet Trøndelag, Geir Røsvoll. Vasset barnehage fikk utdelt prisen av fylkesleder i Utdanningsforbundet Møre og Romsdal, Gerd Brattli.

Les mer om Klimaprisen og vinnerne på udf.no/klimaprisen

Foto: Håvard Moe

De største barna i Vasset barnehagen tar imot klimaprisen sammen med fagarbeider Elisabeth Larsen, styrer Marianne Nilsen og pedagogisk leder Anette Vadseth.

Foto: Kristin Elvsveen Witry

Fylkesleder i Trøndelag Geir Røsvoll deler ut Klimaprisen 2022 til Lundamo barnehage, flankert av Blekkulf (Brit Tove Bye) og Rocke-Rolf (Anne Grethe Leraand).

Foto: Utdanningsforbundet Trøndelag

Elevene Eira Slippe Slørdal og Leonore Røkenes Agersborg ved Charlottenlund videregående skole mottar sjekken på 50.000 kroner i forbindelse med utdelingen av Klimaprisen 2022.

FAGFORNYELSEN:

Dette kan gi bredere medvirkning

– Tillitsvalgte trenger mer skolering i å være utviklingspartnere, mener forsker Lisbeth Øyum, som har ledet arbeidet med en ny rapport om fagfornyelsen.

– Det vi ser, både i dette prosjektet og i tidligere forskning, er at tillitsvalgte er trent i å være en forhandler og et bindeledd, ikke i å være en utviklingspartner. Hvordan blir man skolert til dette arbeidet? Verken arbeidsplassstillitsvalgte eller hovedtillitsvalgte er sikre på hvordan de skal gjøre det, forteller Lisbeth Øyum, seniorforsker ved SINTEF.

Sammen med flere forskerkolleger ved SINTEF, NTNU Samfunnsforskning AS og NTNU Institutt for lærerutdanning, har hun undersøkt nærmere hvordan det har gått med innføringen av fagfornyelsen ved fem ulike skoler på oppdrag fra Utdanningsforbundet og KS. De har gjennomført intervjuer, arbeidsverksteder ved skolene og en dialogkonferanse. Et av spørsmålene de har sett nærmere på er hvordan tillitsvalgte ved skolene er blitt involvert i utviklingsarbeidet.

Viktig med trygghet i rollen

Her ligger det et stort potensial for bredere medvirkning i utviklingsarbeid generelt, mener hun. For å få til dette, mener hun at trygghet og skolering i rollen som plasstillitsvalgt er viktig. Hun understreker at det ikke er noe i dagens lov- og regelverk som hindrer utviklingsarbeid i

partssamarbeidet. Hun mener også det er viktig at medlemmene forstår hva det vil si at den tillitsvalgte jobber med utviklingsarbeid sammen med ledelsen.

– Trygghet i rollen er viktig for at de tillitsvalgte ikke skal være redd for å «gå for langt» i samarbeidslinja og reservere seg som utviklingsaktør. Samtidig er medlemsmøtene en viktig arena for de tillitsvalgte når de skal jobbe utviklingsorientert i partssamarbeidet. Medlemmene må også trene på dette. Møtene bør brukes til å snakke om hva dette innebærer, sier hun.

Øyum forteller at det de så i prosjektet var at medlemmene henvendte seg til de tillitsvalgte mer som en «arbeidsmiljøpartner» enn «utviklingspartner». De ble for eksempel bedt om å passe på arbeidsbelastningen til de ansatte i arbeidet med fagfornyelsen.

– Det er viktig å rydde konflikter av veien. Når tillitsvalgte og ledelse skal jobbe mer utviklingsorientert sammen, har de bare ett produksjonsmiddel og det er tillit, sier hun.

Her er de viktigste funnene:

- Profesjonsfellesskapet defineres ulikt.
- Arbeidet med fagfornyelsen har gitt lærerne

Foto: Eli Kristine Korsmo

Lisbeth Øyum, seniorforsker ved SINTEF.

et større handlingsrom.

- Samtlige skoler i prosjektet har tatt i bruk kompetansepakken til Utdanningsdirektoratet, og de fungerte godt som et utgangspunkt.
- Partsdialogen mellom tillitsvalgte og skolens ledelse, og mellom skoleeier og hovedtillitsvalgte er ikke utnyttet godt nok, men begge parter ønsker et tettere samarbeid.

– Godt å få inn ekstern

Håvard Faanes er tillitsvalgt ved Steinkjer vi-

Økonomisk trygghet om du skulle bli syk

Sykdom er en naturlig del av livet, men noen sykdommer rammer hardere enn andre.

Med kritisk sykdomsforsikring får du økonomisk drahjelp, både for deg og din familie. Da kan du konsentrere deg om å ta vare på deg selv, i stedet for å bekymre deg for økonomien.

Forsikringen gir utbetaling ved 20 alvorlige sykdommer. Du velger selv hva du vil bruke utbetalingen på. Enten det er nedbetaling av gjeld, utgifter til hjelp og rehabilitering, behandling som ikke dekkes av det offentlige, eller spesialutstyr og tilrettelegging av hjemmet. Forsikringen kan også bestilles av ektefelle/samboer.

[Les mer på udf.no](#)

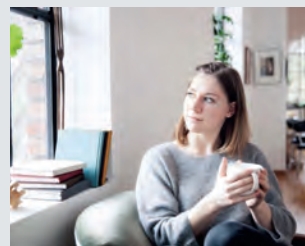

Foto: Anna-Julia Granberg

En kritisk sykdomsforsikring gir økonomisk trygghet.

Foto: AdobeStock

Partsdialogen mellom tillitsvalgte og skolens ledelse, og mellom skoleeier og hovedtillitsvalgte er ikke utnyttet godt nok, men begge parter ønsker et tettere samarbeid, viser ny forskning.

deregående skole, en av skolene som var med i prosjektet.

– Vi har hatt partssamarbeid som tema i en del år, det er ganske vanskelig, men ekstremt viktig. Jeg er glad for at vi har en ledelse som setter det på agendaen, og vi som er tillitsvalgte er positive til det. Jeg tror det var godt at vi fikk med en ekstern part i arbeidet med fagfornyelsen, sier Faanes.

Skolen hadde jobbet litt i forkant med innføring av fagfornyelsen, med støtte fra fylket. Så kom forskerne inn.

– Jeg synes det var bra med en tredjepart som framsto objektivt og kunne utfordre oss litt. Vi har et potensial til å utvikle et godt partssamarbeid. Alle partene er interessert og ser verdien av det, det er bra, forteller han.

Han mener andre skoler kan dra nytte av erfaringene de har gjort.

– Ledelsen kan invitere de tillitsvalgte inn, da kan vi ha noen felles mål og det er lettere å ha et

felles prosjekt. Det er viktig at ansattgruppa har et eierskap til det, på den typen arbeidsplass som skolen er.

Profesjonsfelleskapene defineres ulikt

Hva med profesjonsfelleskapene? Hvem er de? Det generelle bildet er at i barneskolen forstås profesjonsfelleskapet mye bredere enn i videregående. Og det forstås bredere innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram enn studiespesialiserende.

– Forståelsen av profesjonsfelleskap definerer hvem som er involvert i arbeidet med fagfornyelsen. Selv om sosiallærere, barnevernspedagoger, assistenter og SFO-ansatte kan inngå i profesjonsfelleskapet i barneskolen og bedriftsansatte, veiledere og instruktører i yrkesfaglige studieretninger, er det lærerne på skolen som har vært med i arbeidet med å realisere fagfornyelsen, forteller Øyum.

Kurs

Forskerfrø 2023

6. februar inviterer Naturfagsenteret og Utdanningsforbundet til nasjonal naturfagkonferanse for barnehageansatte i Lærernes hus i Oslo. På Forskerfrø blir det spennende foredrag fra forskere, innlegg fra praksisfeltet, kule eksperimenter du kan gjøre i barnehagen og Forskerfrøprisen deles ut. Møt førsteamanuensis Unni Vik fra OsloMet, stipendiat Rune Aa fra USN Universitetet i Sørøst Norge og forfatter June Sommer Trask. Selvsagt kommer Petter Bøckman. Konferansen er gratis.

Trygt og godt skolemiljø

14. februar arrangerer vi kurs i Lærernes hus der målet er å motivere for et systematisk og helhetlig arbeid for et trygt og godt skolemiljø for alle. Elevmedvirkning er et gjennomgående tema, vi skal også snakke om gode relasjoner, inkluderende undervisning og foreldresamarbeid. Kursholder: Inger Bergkastet, som har lang erfaring som lærer, sosiallærer, praksislærer og veileder. Hun er en etterspurt foredragsholder og kursleder, og gir nyttige råd, tips og perspektiver du kan ta med tilbake til skolen.

PPT i barnehagen

21. og 22. mars blir det kurs i Lærernes hus med tema etikk i arbeid med barn. Samarbeid med og om barn kan være givende og krevende på samme tid. Givende fordi det er meningsfylt, krevende fordi det kan være vanskelige avveininger og vanskelig å rekke over alt som burde vært gjort. Kursets mål er å kunne avdekke og finne løsninger på etiske dilemma. Målgruppe er ansatte i PPT, men det er også relevant for styreere, barnehagelærere og støttepersonell/spesialpedagoger/støttepedagoger i barnehagene. Kursholder: Gunnar Magnus Eidsvåg, førsteamanuensis ved Institutt for barnehagelærerutdanning ved UiS.

Les mer på udf.no/kurs

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Person 3i1 forsikring		Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Kritisk sykdom

Hva skjer hvis du blir alvorlig syk?

Få lever et helt liv uten å bli syk. Noen sykdommer rammer hardere enn andre og gir økonomiske konsekvenser. Med kritisk sykdomsforsikring får du økonomisk dráhjelp, både for deg og familien. Da kan du konsentrere deg om å ta vare på deg selv, i stedet for å bekymre deg for økonomien.

Mer om kritisk sykdom
kommer på **udf.no**.

UTDANNINGS
FORBUNDET

Omvendthagen

I Omvendthagen er det sikkerhet, hygiene og velvære fra gulv til tak, fra hjelmet topp til polstret tå. Men barna lærer masse, vær du sikker!

Vi hyller den mørke årstid, og da sitter vi inne og tenner våre ledlys, mens vi tidlig morgengry og i kølsvarte ettermiddager lar barn kose seg med hodelykter ute i mulm og mørke. På skikkelige styrtregndager ber vi til faderen, sønnen og Helly Hansen og utforsker hvordan naturen, dyra og barna sjøl oppfører seg. Herlig, for i vår verden finnes verken dårlig vær eller dårlige klær.

Maten er dagens desiderte høydepunkt, og barna våre spiser maten før den er vekk med en gang. For Helserådet har pålagt oss å kaste brød, pålegg, smør, melk og alt som ikke blir spist opp eller drukket opp med en gang. Gjenbruk kalles det ikke. Og «Too Good To Go» er bannlyst i Omvendthagen. Dyrt, javel. Men da kan de små sutrekoppene lære seg at nå er det mat, nå spiser vi! Etterpå er det for sent.

Geir – en såkalt lærling – fikk sparken etter å ha forsøk å gi lille Ellisif makrell i tomat fra en boks som var åpnet. Ingen barn skal utsettes for noe, har vi bestemt. Gammel mat er livsfarlig. Dermed lar vi heller kaviartuber, åpnete leverposteibokser, tomater som barna har tatt i eller sett på

pluss syltetøyglass gå rett i søpla. «Risikoavfall» mener Helserådet, men vi lar det gå som restavfall. Matavfall? Nei, det kan jo påkalle rotter og alskens skadedyr. De kan trolig lese, og vi hørte skrekkehistorien om reven som til stadighet veltet matavfallsdunken i en barnehage nordpå. Say no more!

Vi vasker lekene daglig, og byggeleker har vi gjemt bort. Enhver skjønner hva fingring på leker med smittefulle siklefingre kan føre til. Vi tør ikke tenke på forholdene før i tida, eller i India, for den saks skyld. Saks? Sa jeg saks? Barn får ikke fingre med saks. Etter en sakseulykke der et barn klypte et annet i øret – altså nesten i øyet – har sakseansvarlig hos Helserådet, sakssaksbehandler Evy Klippen, lagt ned forbud mot saks og skarpe gjenstander i alle barnehager.

Før var det helt galimatias. De satt der med nåler, strikkpinner, fyrstikker, piperensere ... og enkelte prøvde til og med å drepe barna ved å la dem bruke speiderkniv ute. Vel skjedde det aldri noe, men det er fordi forbudet virket! En kan aldri være forsiktig nok, og Omvendthagen vant nylig førstepris i det danske forum Ultrapædagogens konkurranse «Tryk børndom».

Få er så gode som oss, men det er viktig for alle andre framoverlente å implementere gode forholdsregler før det er for sent.

Omvendthagen, en rett plass for alle omvendte!

Petit av
Ole Foss

Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: Inger Stenvoll

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Hva heter lagmannsretten som har sete i Tromsø?
2. Hvilket år er neste gang vi har skuddår?
3. Ved hvilken grad fahrenheit fryser vann?
4. Hvilken farge får vi når vi blander rødt og grønt?
5. Hvilket bilmerke har modellen Caravelle?
6. I hvilket fylke ligger Bindal kommune?
7. LED-lys er blitt vanlig å bruke, både i de tusen hjem og i det norske språk. Men vet du hva LED står for?
8. Hvor ligger landets høystliggende bilvei?
9. Hva har vært lengst i drift? Fløibanen eller Ulriksbanen?
10. Hvor mange typer bunader finnes det i Norge?
11. Dersom du går på restaurant i utlandet og bestiller en tenderloin fra en engelsk meny, hva får du da?
12. Hvor mange selvstendige stater er det i Afrika?
13. Wolfgang Amadeus Mozart ble 35 år gammel. Kan du nevne et årstall han levde?
14. Hvem var statsminister i Norge da Den andre verdenskrig brøt ut?
15. Fra hvilket land kommer en bil med det nasjonale kjennetegnet CZ?

Quizmester: Paal Svendsen. Svarene finner du på side 59

FOR **50** ÅR SIDEN

Informasjon om service i staten – på hjul i Norge

Fra 15. januar og fire måneder utover vil vi bli «på hjul med staten». Statens informasjonstjeneste vil da gjennomføre en rullende utstilling om statens servicetilbud og den enkeltes rettigheter. Utstillingen kalles På hjul med staten og er bygget opp i 5 jernbanevogner som i løpet av fire måneder vil besøke 41 byer og tettbebyggelser. – Vi tror at utstillingen vil ha interesse for skolens folk, sier Helge Brodal i Statens informasjonstjeneste.

Norsk Skoleblad nr. 2/1973

FOR **25** ÅR SIDEN

Yrke: Lærer Status: Sosialklient (nesten)

Å være ung lærer er nesten å leve som sosialklient. Skolefokus har møtt fire lærere. Etter fra-trekk av studielån, husleie og forskjellige vanlige faste utgifter må de alle leve av beløp så små at de så vidt overstiger sosialkontorets basisbeløp. [...] Når lærer Thomas Ruud har betalt studielån og husleie og diverse annet, har han 3990 kroner igjen å leve for per måned. Ved Kjelsås sosialkontor opplyses det at sosialkontorets basisbeløp, når alle faste utgifter er betalt, er 3705 kroner.

Skolefokus nr. 1/1998

GYLNE ØYEBLIKK

Et akkompagnement utenom det vanlige

Han hjalp sin kollega engelsklæreren med akkompagnement til en kjent amerikansk vise. Men det som slo best an, var uten tvil bonusmaterialet.

Tekst: Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

Musiker og musikk lærer Arild Jensen er litt i tvil om det han nå skal fortelle, passer innunder vignetten «Gylne øyeblikk». Men latteren som følger hver setning, levner ingen tvil om at episoden gjorde både ham og flere andre en god historie rikere.

Vi skal tilbake til ungdomsskolen i Svelvik ved Drammensfjorden tidlig på 1990-tallet. En kollega som underviser i engelsk, ber Arild om en tjeneste: Kan du spille inn et gitarakkompagnement til sangen «Oh, Susanna», som elevene kan synge til?

– Opptaksmediet den gangen var jo kassettbånd, og jeg spilte det inn på en kassett der det var ganske mye musikk fra før. Derfor tenkte jeg at dette kunne jeg slette, forteller han.

Å fjerne lydopptak var mer omstendelig den gangen: Man måtte spole tilbake og ta opptak av stillhet.

– Jeg hadde en kassettspiller stående på badet. Den satte jeg kassetten inn i, starta opptaket og gikk ut.

Men så skjedde det som skapte hele historien:

– En tid etterpå hadde jeg glømt hele greia med kassetten. Jeg gikk inn på baderommet, satte meg ned og gjorde det man av og til gjør på et toalett.

Arild regna med at alt var som det skulle da han leverte kassetten til den sangglade engelsklæreren, ønsket henne lykke til og dro hjem.

Dagen etter var kontorplassen hans ikke til å kjenne igjen. Over alt var doruller dandert. I et hjørne stod engelsklæreren og lo, og hun kunne også fortelle at elevene også knakk sammen av latter i timen.

– *Hvordan kjentes det der og da?*

– Jeg hadde mest lyst til å synke ned i et dypt hull i bakken. Men etterpå ble det et morsomt minne om det ene året ved Svelvik ungdomsskole, sier Arild Jensen, som i dag underviser ved kulturskolene i Gol og Ål i tillegg til å virke som musiker og komponist.

– *Er det noe lærdom man kan ta med seg fra en slik hendelse?*

– Ja. Ha god forståelse for teknologien du anvender!

I et hjørne stod engelsklæreren og lo, og hun kunne fortelle at elevene også knakk sammen av latter i timen.

Arild Jensen (54)
musikk lærer, musiker og
komponist

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Følg oss på
instagram

utdanningsnytt

Rediger profil

Utdanningsnytt

Utdanning

Vi gir deg de viktigste nyhetene og de beste reportasjene fra barnehage og skole.
www.utdanningsnytt.no/link_i_bio

Høydepun...

Fagartikler

INNLEGG

LAGRET

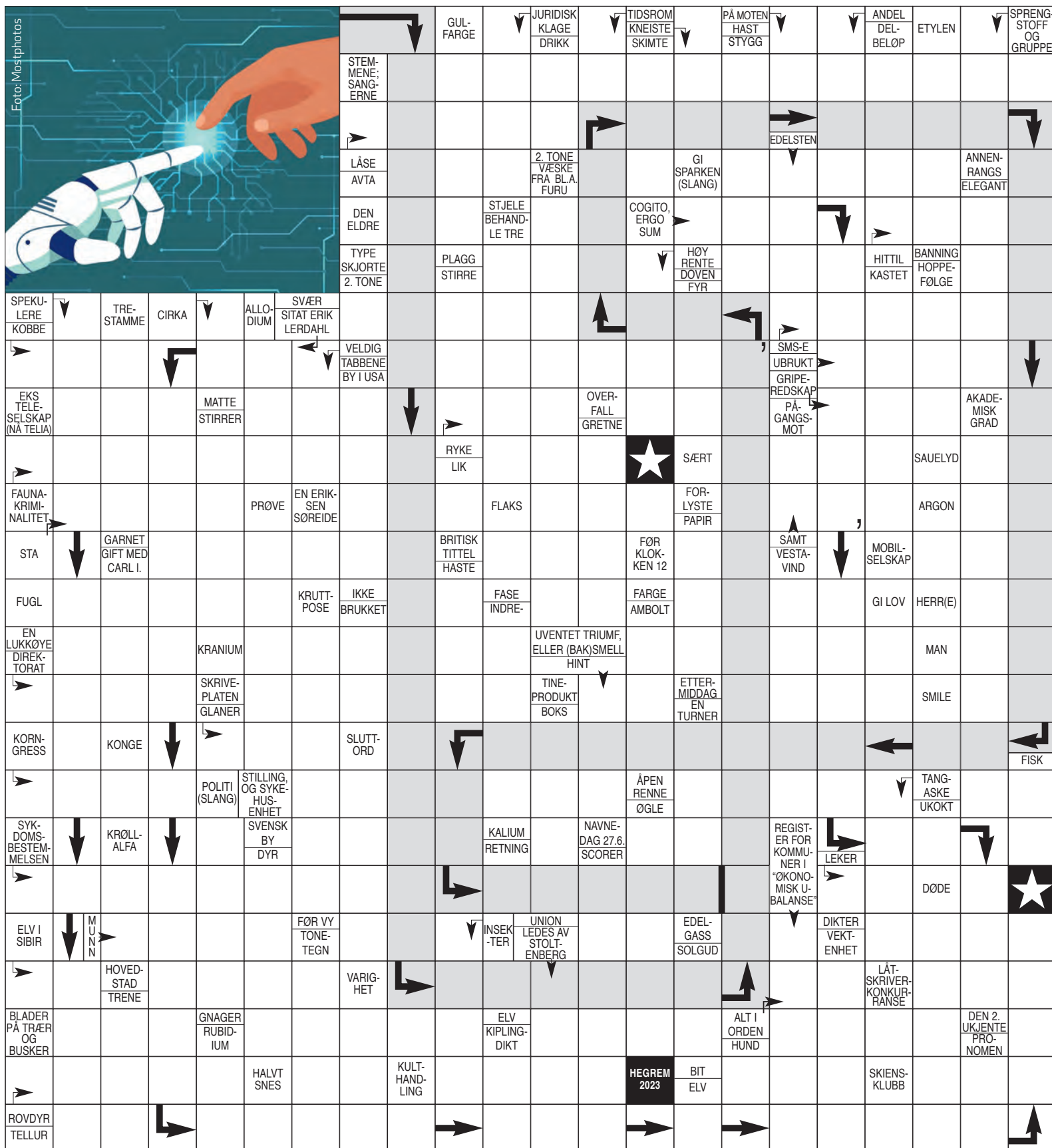
TAGGET

KRYSSORD

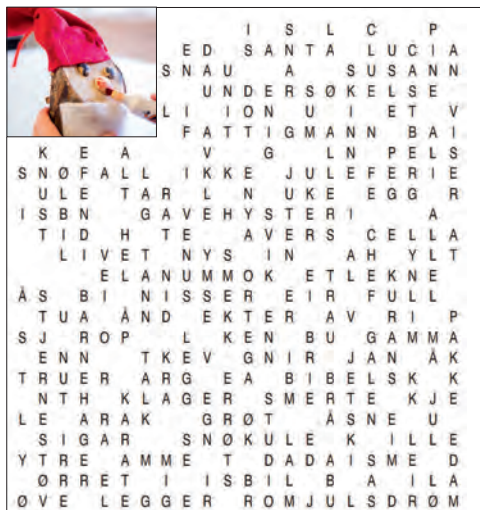
Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 31. januar.

To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

LØSNINGER

Kryssord nr 14/22

VINNERNE: Hanne M. Rasmussen, Grimstad, og Hanne Tangerås, Molde. Premien er hver sin boksjeck på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Hålogaland lagmannsrett
2. 2024
3. 32 °F
4. Gul
5. Volkswagen
6. Nordland
7. Lysemitterende diode
8. Veien opp til Juvasshytta, som for mange er utgangspunktet når man skal gå på Galdhøpiggen. Det høyeste punktet på veien er 1853 meter over havet.
9. Fløibanen, siden 1918.
10. Ca. 450, ifølge Store norske leksikon.
11. Indrefilet
12. 54
13. Han ble født i 1756 og døde i 1791
14. Johan Nygaardsvold
15. Tsjekkia

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

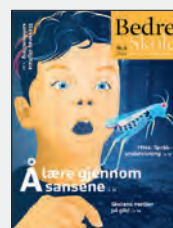

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer: 10. februar

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Fire utgaver pr år.

Bedre Skole
fra førsteklasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forsknings-tidsskrift.
Fire utgaver pr år.

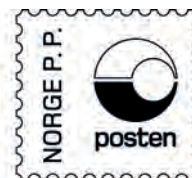
MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Videreutdanning for deg som jobber i skolen

- Undervisningsfag
- Ledelse og tverrfaglige emner
- Yrkesfag
- Praktisk-estetiske fag
- Nettstudier

Søk innen 1. mars

NTNU
VIDERE

ntnu.no/videre/videreutdanning-for-deg-som-jobber-i-skolen